

OPINNÄYTETYÖ

Perhelähtöisen toimintamallin kehittäminen Kotiäiti- luotsi-hankkeessa

Suvi Larva

Yhteisöpedagogi 210op
(210 op)

Arvioitavaksi jättämisaika
(5/2025)

TIIVISTELMÄ

Humanistinen ammattikorkeakoulu

Koulutuksen nimi Yhteisöpedagogi

Tekijä: Suvi Larva

Opinnäytetyön nimi: Perhelähtöisen toimintamallin kehittäminen Kotiäitiluotsi-hankkeessa

Sivumäärä: 49 ja 8 liitesivua

Työn ohjaaja: Sanna Nieminen

Työn tilaaja: Humanistinen Ammattikorkeakoulu – Kotiäitiluotsi-hanke

Tämä opinnäytetyö toteutettiin Kotiäitiluotsi-hankkeessa, jossa tuetaan maahanmuuttajaaitien kotoutumista. Opinnäytetyön tavoitteena oli kehittää perhelähtöistä toimintamallia hankkeen ryhmiin. Työssä tarkasteltiin nykyisten ryhmätoimintojen tilaa, lasten osallistumisen mahdollisuuksia sekä toiminnasta esiintyviä kehittämistarpeita.

Aineisto kerättiin ryhmän ohjaajien eli luotsien ja opinnäytetyön aikana aloittaneen uuden ryhmän entisten työntekijöiden teemahaastatteluista sekä ryhmien havainnoinnista. Haastatteluja toteutettiin yhteensä viiden henkilön kanssa ja havainnointia kolmessa eri ryhmässä. Analyysimenetelmänä käytettiin induktiivista sisällönanalyysiä.

Tulosten perusteella keskeistä perhelähtöisen toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa on huomioida osallistujien moninaiset kielelliset ja kulttuuriset lähtökohdat sekä perheiden erilaiset tarpeet. Ryhmätoiminnan kautta on mahdollista tarjota matalan kynnyksen ympäristö, jossa on mahdollisuus harjoitella suomen kieltä, saada vertaistukea ja jakaa arjen kokemuksia. Lasten mukanaolo tuo mukanaan sekä mahdollisuuksia että haasteita, jotka edellyttävät huolellista ja joustavaa ohjausta.

Kehittämistyön aikana perhelähtöistä toimintamallia pilotoitiin melkein kaikissa hankkeen ryhmissä ja suunnittelutyön aikana syntyi ideapankki toiminnallisista ohjausmenetelmistä, joissa on otettu huomioon ryhmissä toteutettavia teemoja. Jatkossa tilaajan olisi hyödyllistä vahvistaa luotsien osaamista toiminnallisten ja erilaista viestintää tukevien menetelmien käytössä sekä varmistaa ideapankin saavutettavuus ja jatkuva täydentäminen osallistujien tarpeiden pohjalta.

ABSTRACT

Humak University of Applied Sciences

Community Educator

Author: Suvi Larva

Title: Developing a Family-Centered Model for the Kotiäitiluotsi-project

Number of Pages: 49 and 8 attachment pages

Supervisor: Sanna Nieminen

Commissioned by: Humanistinen Ammattikorkeakoulu – Kotiäitiluotsi-hanke

This thesis was done as part of the Kotiäitiluotsi-project, which supports the integration of immigrant mothers. The goal was to develop a family-centered activity model for the project's group activities. The study looked at how the groups were currently working, how children could take part, and what kinds of improvements were needed.

The data were collected through theme-based interviews with five people: the group leaders (called luotsit) and former staff members involved in a new group that started during the thesis. Observations were also made in three different groups. The material was analyzed using inductive content analysis.

The results show that it is important to consider the families' different language and cultural backgrounds, as well as their needs, when planning group activities. The groups can offer a low-threshold space where mothers can practice Finnish, get peer support, and talk about everyday life. Having children in the group brings both new possibilities and challenges, which require flexible and thoughtful planning.

The new family-centered model was tested in almost all of the project's groups. An idea bank of activity methods was also created. These methods match the group themes and support participation. In the future, it would be helpful to further develop the group leader's skills in using different and practical communication methods and to keep the idea bank easy to use and regularly updated based on the participants' changing needs.

Keywords: Family-oriented approach, Group-based approach, Integration

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO.....	6
2	TILAAJA JA TOIMINTAYMPÄRISTÖ	7
	2.1 Toimintaympäristö.....	7
	2.2 Kehittämistyön tarve.....	8
3	MAAHANMUUTTAJATAUSTAISET KOTIÄIDIT, KOTOUTUMINEN JA PERHELÄHTÖISYYS.....	10
	3.1 Maahanmuuttajataustaisten kotiäitien ja perheiden kotoutuminen.....	12
	3.2 Kulttuurierot ja kulttuurisensitiivisyys	14
	3.3 Perheiden kotoutuminen teoreettisen viitekehyksen kautta.....	16
	3.4 Perhelähtöisyyden ja ryhmätoiminnan teoreettinen viitekehys	19
4	PERHELÄHTÖISEN TOIMINTAMALLIN KEHITTÄMINEN KOTIÄITILUOTSI-HANKKEESSA	22
	4.1 Aineistonkeruumenetelmät	23
	4.2 Aineiston analyysimenetelmät.....	24
5	AINEISTON ANALYYSI	27
	5.1 Aineiston käsittely	27
	5.2 Teemojen muodostaminen.....	28
	5.3 Ylälukujen ja päälukujen muodostaminen.....	37
6	TULOKSET JA YHTEENVETO	40
	6.1 Synteesi.....	40
	6.2 Pilotoinnin kuvaukset ryhmissä	42

7	POHDINTA.....	46
	7.1 Oma oppiminen koko opinnäytetyöprosessin aikana	46
	7.2 Tulosten jalkauttaminen, hyödynnettävyys ja tilaajan palaute	48
	LÄHTEET	50

1 JOHDANTO

Tämä opinnäytetyö tarkastelee perhelähtöisen toimintamallin kehittämistä Kotiäitiluotsi-hankkeessa, jonka tavoitteena on tukea maahanmuuttajaäitien osallisuutta ja aktiivista toimijuutta. Hankkeessa korostetaan matalan kynnyksen vertaistukea, kielellistä vahvistumista sekä äitien osallistumista toimintaan. Lähtökohtana on tilaajan puolesta tarve kehittää toiminta silloin, kun äidit osallistuvat ryhmätoimintaan yhdessä lastensa kanssa ja erillistä lastenohjausta ei ole saatavilla. Ryhmissä on huomattu, että lasten mukanaolo vaikuttaa äitien puolesta keskittymiseen sekä oppimiseen ja tarkoituksena on löytää tähän ratkaisuja.

Maahanmuuttajaäitien ryhmissä tarvitaan joustavia ja osallistavia ratkaisuja, joissa on huomioitu perheiden moninaisuus. Usein äitien osallistumisen esteenä on erillisen lastenhoidon järjestäminen, minkä vuoksi lapsia tuodaan mukaan ryhmätoimintaan. Tämä tuo sekä toiminnan suunnitteluun että ohjaamiselle erityisiä haasteita. Kotiäitiluotsi-hankkeen ryhmissä on tullut esiin tarve kehittää perhelähtöisiä malleja, jotka mahdollistavat samanaikaisesti äitien oppimisen ja lasten mukanaolon ilman erillistä lastenohjausta.

Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää, millaisia mahdollisuuksia ja haasteita lasten mukanaolo tuo ryhmätoimintaan ja millaisia käytännön ratkaisuja voidaan tunnistaa. Tutkimuskysymyksenä on: Millaisia mahdollisuuksia ja haasteita lasten mukanaolo tuo maahanmuuttajaäitien ryhmätoimintaan ja miten perhelähtöistä toimintaa voisi kehittää? Aineisto koostuu luotsien haastatteluista ja ryhmien havainnoinnista. Analyysimenetelmänä on käytetty induktiivista sisällönanalyysiä, jonka avulla on muodostettu keskeisiä teemoja perhelähtöisen toimintamallin kehittämiseksi.

Opinnäytetyön konkreettisena tuotoksena syntyy perhelähtöiseen toimintaan soveltuvia kehittämis ehdotuksia ja käytännön ideoita, joissa on huomioitu lasten mukanaolo ryhmätoiminnassa. Mukana on käytännönläheisiä havaintoja ja kehittämis ehdotuksia, joita voidaan hyödyntää kotoutumista tukevan ryhmätoiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa erityisesti silloin, kun ryhmässä on lapsia mukana.

Opinnäytetyö jakautuu seitsemään lukuun. Luvussa 2 esitellään tilaaja ja toimintaympäristö. Luku 3 käsittelee teoreettista viitekehystä, joka liittyy maahanmuuttajataustaisiin kotiäiteihin, kotoutumiseen ja perhelähtöisyyteen. Luvussa 4 kuvataan perhelähtöisen toimintamallin kehittämistyötä. Luvussa 5 esitellään aineiston analyysi ja luvussa 6 tuodaan esiin keskeiset tulokset ja yhteenveto. Viimeisessä luvussa 7 on työn pohdinta.

2 TILAAJA JA TOIMINTAYMPÄRISTÖ

Kotiäitiluotsi-hanke on Humanistisen Ammattikorkeakoulun toteuttama kolmevuotinen ESR+-hanke ja se on Euroopan Unionin osarahoittama. Hankeaika on 01.01.2024-31.12.2026 ja sen projektipäällikkönä toimii Kirsi Arolainen (Kotiäitiluotsi).

Hankkeen tavoitteena on kehittää ja kokeilla vertaisohjaajuuteen perustuvaa kotiäitiluotsi-toimintaa, joka tukee maahan muuttaneiden vanhempien osallisuutta, aktiivista toimijuutta ja työllistymismahdollisuuksia. Samanaikaisesti pyritään vaikuttamaan positiivisesti yhteiskunnan vastaanottavuuteen, väestösuhteisiin ja työnantajien asenteisiin, jotta maahanmuuttajien rekrytoinnin kynnyks madaltuu. Näiden toimien kautta pyritään edistämään maahanmuuttajaäitien osallisuutta ja tukea samalla heidän mahdollisuuksiaan joko opiskeluun tai työllistymiseen (Kotiäitiluotsi).

Tilaaajan kanssa sovittiin, että opinnäytetyön aikana kehitettyä perhelähtöistä toimintamallia kuvataan ja pilotoidaan hankkeen ryhmissä. Lisäksi, mikäli mahdollista, suunnittelutyön aikana voisi syntyä resurssipankki ideoista, joka sisältää erilaisia toimintaehdotuksia ja harjoituksia, joita voisi käyttää myöhemmin. Työssä sain vapaat kädet suunnittelun ja toteutuksen kannalta, mikä mahdollisti joustavan lähestymistavan.

2.1 Toimintaympäristö

Suurin osa hankkeen ryhmistä kokoontuu viikoittain eri puolilla Turku: Raisiossa, Varissuolla ja Keskustassa. Yksi ryhmistä kokoontuu kerran kuukaudessa Halisissa. Suunnitteilla on myös uusi ryhmä, joka aloittaisi Turun vastaanottokeskuksessa.

Ryhmiä vetää vertaisohjaaja eli luotsi, joka tarjoaa ilmaista ryhmätoimintaa maahan muuttaneille kotiäideille ja on valmis auttamaan heitä niin arkeen liittyvissä asioissa kuin koulutukseen, työelämään tai vapaa-aikaa koskevissa pulmissa. Kotiäitiluotsit rohkaisevat muita äitejä osallistumaan toimintaan, tutustumaan työelämään ja koulutusmahdollisuuksiin ja tuomaan näitä mahdollisuuksia esiin ryhmäkerroilla (Humanistinen Ammattikorkeakoulu 2025). Ryhmissä kaikki luotsit puhuvat suomea ja englantia ja näiden lisäksi heillä on myös muuta kielitaitoa omasta äidinkielestään, joita voidaan hyödyntää myös ryhmissä. Ryhmissä on erilaisia kielivaihtoehtoja: albania, venäjä, ukraina, kurdi ja farsi. Ryhmän toiminnot suunnitellaan asiakkaiden toiveiden ja tarpeiden pohjalta, jotta se kohtaisi mahdollisimman hyvin sitä, missä

asiakkaat kokevat tarvitsevansa apua – oli se sitten käytännön asioihin tai vapaa-ajan mahdollisuuksiin liittyvää. Ryhmien sisältö muodostuu osallistujien toiveiden mukaisesti (Humanistinen Ammattikorkeakoulu)

Ryhmätoimintaan osallistujien lapset ovat myös tervetulleita. Ryhmien tiloissa on vaihtelevasti erilaisia mahdollisuuksia lasten toiminnalle. Hankkeella ei ole mahdollista palkata ulkopuolista resurssia lastenohjaajan tehtävään ja siksi opiskelijan tai vapaaehtoisen työ on ollut tärkeää.

2.2 Kehittämistyön tarve

Kotiäitiluotsi-hankkeen toiminnan kehittäminen on keskeistä, jotta hankkeen tavoitteet ovat saavutettavissa ja sekä äidit että lapset saavat tarvitsemansa tuen. Hankkeen onnistuminen edellyttää toimivia ja käytännöllisiä ratkaisuja, joissa on otettu huomioon myös se näkökulma, että lapset ovat toiminnassa mukana. Kaikille ryhmäkerroille ei ole mahdollista saada ohjattua toimintaa lapsille, mikä kuormittaa luotseja ja vaikeuttaa äitien osallistumista.

Tilanne on erityisen haastava, sillä suuri osa ryhmään kuuluvista äideistä on kotiäitejä, joiden lapsilla ei ole muuta hoitopaikkaa. Tämän seurauksena lapset ovat lähes aina mukana ryhmätoiminnassa. Lisäksi osa ryhmistä järjestetään ilta-aikaan, jolloin muun hoidon järjestäminen lapsille on usein hankalaa.

Aihe on ajankohtainen ja kriittinen ryhmätoimintojen jatkuvuuden kannalta, sillä niiden suunnittelussa on jouduttu pohtimaan erilaisia vaihtoehtoja, kuten sitä, miten toimintaa voidaan järjestää resurssien ja osallistujien tarpeiden mukaisesti. Ryhmäkerrat ilman erillistä lastenohjausta ovat olleet hankalia, sillä ryhmissä on useita pieniä lapsia, joiden valvominen ja ohjaaminen ryhmän aikana on välttämätöntä.

Siksi onkin tärkeää kehittää sellainen ratkaisu, missä sekä äidit että lapset pääsevät samanaikaisesti osallistumaan, ja toiminta olisi sellaista, minkä luotsit pystyvät järjestämään ilman ulkopuolista resurssia. Ratkaisujen löytäminen ryhmäkohtaisesti edellyttää kekseliästä otetta, jotta voidaan löytää kullekin ryhmälle toimiva malli. Samalla tärkeää on ottaa huomioon luotsin työkuorma.

Perhelähtöisen toimintamallin kehittäminen Kotiäitiluotsi-hankkeelle voisi olla ratkaisu tämänhetkiseen ongelmaan. Toimintamallin keskeinen idea on luoda rakenne, jossa sekä äidit että lapset voivat osallistua ja oppia samanaikaisesti. Tämä lähestymistapa tukee koko perhettä ja varmistaa, että molempien tarpeet huomioidaan tasapuolisesti.

Raisiossa painottuu erityisesti suomen kielen opiskelu, mikä on tärkeää sekä äideille että lapsille. Toimintamalliin voidaan sisällyttää erilaisia yhteisiä oppimistilanteita, joissa äidit ja lapset harjoittelevat yhdessä suomen kieltä esimerkiksi leikkien, tehtävien tai pelien avulla. Lähestymistapa tukee kielen oppimista arjen tilanteissa ja vahvistaa perheiden integroitumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Tähän ryhmään on kriittisintä löytää vaihtoehtoinen ratkaisu, sillä lapsia on useita.

Varissuolla ryhmässä on monikulttuurinen rakenne, ja osallistujat tulevat erilaisista kulttuuri- ja kielitaustoista. Osallistujat pääosin osaavat suomen kielen, joten teema on eri kuin Raision ryhmässä. Ryhmässä on sekä opeteltu suomen kieltä että pelattu erilaisia pelejä äitien kanssa, niin näitä teemoja yhdistelemällä voisi löytyä vaihtoehtoinen tapa ohjata ryhmää. Ryhmässä toivotaan suomen kielen opiskelua eri teemojen kautta, joten tällä lähestymistavalla aktiviteetit voivat olla myös suomen kielen kannalta haastavampia kuin Raision ryhmässä.

Keskustan ryhmä on vielä muotoutumassa, sillä se vaihtoi paikkaa kesken kauden. Uusissa tiloissa on enemmän mahdollisuuksia äideille sekä lapsille. Ryhmässä käyvillä äideillä tärkeitä aiheita ovat olleet erityisesti koulutus- ja työllisyysmahdollisuudet ja omien taitojen kehittäminen. Näiden taustatietojen kautta yhteinen tekeminen voisi liittyä omien taitojen tunnistamiseen ja kehittämiseen sekä omien mahdollisuuksien tarkasteluun Suomessa.

Halisissa ryhmä kokoontuu hieman eri lailla kuin Raisiossa ja Varissuolla, sillä ryhmä kokoontuu vain kerran kuukaudessa. Ryhmässä on mukana useita äitejä ja lapsia. Kaikki osallistujat puhuvat sujuvaa suomen kieltä, ja ryhmässä on toiminut vapaamuotoisempi oleskelu yhdessä. Haasteena ryhmässä on suuri osallistujamäärä, mikä rajaa aktiviteettien suunnittelua.

Jos hankkeelle avautuu uusi ryhmä vastaanottokeskukseen, ajatuksena on ollut, että tässä opinäytetyössä kehitettyä toimintamallia hyödynnettäisiin siinä ryhmässä jo alusta alkaen. Toiminta olisi siis sellaista, että äidit ja lapset osallistuvat ja oppivat yhdessä.

3 MAAHANMUUTTAJATAUSTAISET KOTIÄIDIT, KOTOUTUMINEN JA PERHELÄHTÖISYYS

Maahanmuuton syyt ovat enimmäkseen yhteydessä perhesiteisiin, turvapaikanhakuun, työllistymiseen, opiskeluun ja elämänlaadun parantamiseen. Maahanmuuttoviraston 2023 tekemän tilastokatsauksen mukaan suurimmat syyt maahanmuutolle ovat perhesiteet, tilapäinen suojelu, työ ja opiskelu (Maahanmuuton tunnusluvut 2023). Eri syistä maahan tulleilla on erilaisia odotuksia, jotka voivat liittyä niin perheeseen, omaan etniseen yhteisöön tai suomalaisen yhteiskunnan rakenteisiin. Näiden odotusten mukaan myös maahanmuuttajan omat tarpeet ja suunnitelmat vaihtelevat eri elämäntilanteissa (Schubert, 63). Suomen väestönkasvusta suuri osa selittyy maahan muuttaneiden määrän kasvulla (Alitolppa-Niitamo & Leinonen, 96). Tilastokeskuksen mukaan maahanmuuttojen määrä on ollut ennätysasuuri Suomessa vuonna 2023 ja vuonna 2024 väestönkasvusta suuri osa on edelleen maahanmuuton seurausta, vaikka se onkin vähäisempää kuin aiempänä vuonna (Tilastokeskus 2023).

Toisaalta maahanmuuton syyt voivat olla seurausta myös vaikeimmista asioista ja maahan muuttaneiden voimavaroja ovat kuluttaneet usein monet eri asiat, jotka voivat olla hyvinkin traagisia. Esimerkiksi sota, väkivalta, kidutus, läheisten ihmisten menetys tai kuolemanpelko voivat olla muuton taustalla. Omasta kotimaastaan, työstä ja läheisistä luopuminen muuttaessa voi tuoda mielenterveydellisiä haasteita, jotka vaikuttavat uuteen kulttuuriin sopeutumiseen (Pennola, 77). Perheen sisällä nämä vaikeat asiat voivat tuoda haasteita uuteen kotimaahan sopeutumisessa.

Tässä opinnäytetyössä maahanmuuttoa käsitellään erityisesti maahanmuuttajataustaisten perheiden näkökulmasta. Huomion kohteena on heidän kotoutumisensa ja siihen vaikuttavat tekijät, kuten perhesiteet, työelämään tai koulutukseen pääsy ja sosiaalisten verkostojen vaikutus. Lähdeaineistona hyödynnetään ajankohtaista tilastotietoa ja aiempaa tutkimuskirjallisuutta, joka tarjoaa tietoa maahanmuuttajaperheiden kokemuksista ja heidän kokemuksistaan kotoutumisprosessista.

Maahanmuuttajat kokevat usein stressiä muuttoprosessin aikana. Uuteen maahan muuttaminen tarkoittaa monista tutuista asioista luopumista, kuten kodista, perheenjäsenistä, ystäväistä ja tuttavapiiristä. Samanaikaisesti uudessa maassa kohdataan uusi kulttuuri, kieli ja elinympäristö, jotka voivat olla erilaisia aiempaan elämänpiiriin verrattuna (Schubert, 63). Maahanmuutto on merkittävä elämänmuutos, joka vaatii sopeutumista monen eri tason kautta. Kotoutuminen on

tapahtumaketju, jossa maahanmuuttaja oppii erilaisia tietoja, taitoja ja toimintatapoja uudesta maasta sekä luo uusia sosiaalisia verkostoja. Samanaikaisesti vastaanottava maa saa vaikutteita uudesta kulttuurista ja uusista toimintatavoista, joita maahanmuuttaja tuo mukanaan. Prosessi on siis kaksisuuntainen, ja vastaanottavan maan tulee löytää erilaisia toimintatapoja, jotka vastaavat uudenlaisiin tilanteisiin ja tarpeisiin (Alitolppa-Niitamo & Säävälä, 7).

Opinnäytetyössä maahanmuuttajaa tarkastellaan erityisesti perhesyistä Suomeen muuttaneen äidin näkökulmasta. Aihe on rajattu siihen, millaisia haasteita ja kokemuksia maahanmuuttajataustaiset äidit saattavat kohdata kotoutumisprosessin aikana ja miten perhe voi olla tukipilarina prosessin aikana. Erityisesti huomio kiinnittyy siihen, miten äitien kotoutumista tukevat tai estävät tekijät vaikuttavat heidän arkeensa. Näitä tekijöitä on esimerkiksi kielitaito ja sosiaaliset verkostot.

Suomessa maahanmuuttoa ja kotoutumista säädellään erilaisten lakien pohjalta. Laki kotoutumisen edistämisestä (681/2023) säätelee Suomessa niitä toimenpiteitä, joilla tuetaan maahanmuuttajien kotoutumista. Se kattaa kotoutumisen eri osa-alueet, kuten työllistymisen, osaamisen, yhdenvertaisuuden ja osallisuuden ja tasa-arvon sekä yhteiskunnan vastaanottavuuden. Näiden lisäksi laki ohjaa myös monialaista yhteistyötä kotoutumisen edistämisessä sekä kotoutumista tukevien palveluiden saatavuutta. Lainsäädännössä huomioidaan myös kotoutumisen suunnittelu ja kehitys. Tämän lain ajatuksena on tuoda kotouttamistoimet ja -palvelut kaikkien tarvitsevien saataville. Sen mukaan jokainen maahanmuuttaja on oikeutettu alkukartoitukseen, jonka perusteella tehdään kotoutumissuunnitelma. Suunnitelmassa on kirjattuna koulutus ja tuki, jota maahan muuttanut tarvitsee esimerkiksi työllistymiseen ja suomalaiseen yhteiskuntaan osallistumiseen (Alitolppa-Niitamo & Säävälä, 8). Muita lakeja, jotka liittyvät keskeisesti maahanmuuttoon ja kotoutumiseen ovat Yhdenvertaisuuslaki (1325/2014), Ulkomaalaislaki (301/2004) sekä Laki kansainvälistä suojelua hakevien vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta (17.6.2011/746).

Opinnäytetyössä tarkastellaan maahanmuuttoa ja kotoutumista erityisesti sellaisen lainsäädännön kautta, millä on vaikutusta maahanmuuttajataustaisten äitien ja perheiden asemaan. Keskeisenä lähteenä toimii laki kotoutumisen edistämisestä (681/2023), jossa määritellään kotoutumista tukevat toimenpiteet ja palvelut. Erityisesti huomio kiinnittyy lainsäädännön kautta tuleviin käytännön asioihin, kuten esimerkiksi siihen, miten lasten koulunkäynti tai varhaiskasvatukseen osallistuminen voivat tukea tai olla haasteena äitien kotoutumisprosessille.

Suomessa kotoutumista edistetään ja sen etenemistä seurataan pitkäjänteisesti erilaisten indikaattorien kautta. Suomen kotouttamispolitiikka perustuu kielen oppimiseen, työntekoon ja suomalaisen yhteiskunnan sääntöjen noudattamiseen. Valtion kotoutumisen edistämishjelmassa 2024–2027 käsitellään näitä teemoja ja asetetaan tavoitteita kotoutumisen tukemiseksi. Hallituksen tavoitteena on lisätä työllisyyttä 100 000 henkilöllä ja vahvistaa julkista taloutta. Maahanmuuttajien työllistyminen edistää kotoutumista ja auttaa vastaamaan työvoimapulaan (Bruun 2025).

Ohjelmassa on mukana erityistoimenpiteitä, jotka kuuluvat tämän opinnäytetyön keskeisiin teemoihin. Maahanmuuttajaäitien kotoutumisen ja työllistymisen tukeminen (Bruun, 21–22) käsittelee sisällään viiden miljoonan euron panostuksen aiheeseen liittyen. Panostus suunnataan kunnille. Toimenpiteessä 17 keskitytään maahanmuuttajataustaisten lasten ja nuorten kotoutumisen edistämiseen. Yhtenä toimenpiteenä on varhaiskasvatuksen osallistumisasteen nostaminen, mikä koskee erityisesti yli 3-vuotiaita lapsia. Varhaiskasvatukseen osallistuminen tukee suomen tai ruotsin kielen oppimista sekä integroitumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Samalla myös kodinhoidontukeen tehdään muutoksia (Bruun, 22–23).

Kotoutumisen kokonaiskatsauksen mukaan työelämän uudistaminen on kotoutumisen kannalta keskeistä. Erityisesti katsauksessa otetaan huomioon kansainvälistä suojelua saaneiden ja maahanmuuttaneiden naisten työllisyyden edistäminen. Perheiden kotoutumista tuetaan ohjaamalla pienten lasten vanhempia työelämään ja heidän lapsiaan varhaiskasvatuksen piiriin. Samalla myös kohdennetaan lisäresursseja maahanmuuttajaäitien kotouttamispalveluihin (Työ- ja elinkeinoministeriö 2023).

Tässä opinnäytetyössä tarkastellaan kotouttamispolitiikkaa erityisesti maahanmuuttajataustaisten äitien ja perheiden näkökulmasta. Tärkeässä roolissa on ohjelman linjaukset, joiden toimenpiteet vaikuttavat maahanmuuttajaäitien ja -perheiden kotoutumiseen ja työllistymiseen. Nämä ovat aiheita, jotka ovat keskeisiä tämän opinnäytetyön tilaajan ryhmätoiminnassa. Erityisesti tarkastellaan käytännön vaikutuksia ja sitä, miten suunnitellut toimenpiteet saattavat näkyä maahanmuuttajaperheiden arjessa.

3.1 Maahanmuuttajataustaisten kotiäitien ja perheiden kotoutuminen

Maahanmuuttajataustaiset naiset ja erityisesti kotiäidit kohtaavat monia kotoutumiseen ja työllistymiseen liittyviä haasteita. Heillä on miehiä heikompi asema työmarkkinoilla, mitä voidaan

selittää koulutuksen, perhesyiden ja kulttuurillisten odotusten kautta. Monilla maahanmuuttajajenaisilla on suoritettuna korkeakoulututkinto entisestä kotimaastaan, mutta heillä on vaikeuksia löytää koulutusta vastaavaa työtä. Naiset ovat usein myös perheenperustamisiässä saapuesaan uuteen maahan, ja monet jäävät kotiin hoitamaan lapsia. Tämä hidastaa kotoutumista ja vaikeuttaa myöhempää työllistymistä, kun kontaktit valtaväestön kanssa jäävät vähemmälle. Myös kulttuuritekijät, kuten perinteiset sukupuoliroolit ja vastuu lastenhoidosta, voivat hidastaa naisen osallistumista työelämään (Työ- ja elinkeinoministeriö). Miehen ja naisen rooli vaihtelee eri kulttuureissa ja työt ja tehtävät on usein jaettu selkeästi. Naisen kohdalla nämä työt ja tehtävät pitävät useissa kulttuureissa sisällään lapsista ja kodista huolehtimisen (Pennola, 80).

Kotona pieniä lapsia hoitavien maahanmuuttajataustaisten äitien kotouttaminen on yksi keskeinen haaste. Äidit saattavat perheen kasvaessa jäädä moneksi vuodeksi kotiin, jolloin sosiaalinen verkosto saattaa jäädä suppeaksi ja äitien kielitaito voi jäädä olemattomaksi (Heikkilä-Daskalopoulos, 24, 2008). Kotiäitiyteen liittyy myös Suomessa pitkä hoitovapaa ja mahdollisuus kotihoidontukeen alle kolmevuotiaalla lapsella, joiden on ajateltu olevan kannustinloukkuna erityisesti ulkomaalaistaustaisille naisille, joiden mahdollisuudet päästä hyväpalkkaiseen työhön on haastavaa (Työ- ja elinkeinoministeriö). Aiemmin mainitussa valtion kotoutumisen edistämishjelmassa 2024–2027 on kuitenkin tulossa tähän aiheeseen muutos, joka koskee erityisesti yli 3-vuotiaiden lasten varhaiskasvatukseen osallistumista sekä kotihoidontuen muutoksia (Bruun 22–23). Näiden muutosten kautta kotona lapsia hoitavien kotiäitien integroitumista yhteiskuntaan pyritään parantamaan.

Tässä opinnäytetyössä maahanmuuttajataustaiset naiset ja erityisesti kotiäidit toimivat oleellisena kohderyhmänä. On tärkeää ymmärtää, mitä haasteita kohderyhmä saattaa kokea kotoutumisen vaiheissa ja miten perhelähtöinen toimintamalli voi vastata näihin haasteisiin. Tavoitteena on luoda toimintamalli, joka vahvistaa osallistumista ja tukee kielen oppimista perheystävällisesti.

Jokaisella maahanmuuttajalla on perhe, jolla voi olla vaikutusta muuton syihin ja seurauksiin. Perhe voi olla muutossa mukana tai se voi olla muualla. Maahanmuuttajaperheistä puhuttaessa usein ymmärretään, että nämä perheet ovat keskenään samanlaisia, vaikka todellisuudessa jokainen perhe on erilainen ja moninainen. Ainoa yhdistävä asia kaikilla perheillä on vain maahanmuuton ja kotoutumisen kokemus ja tästä kokemuksesta mahdollisesti syntyneet vaikutukset perheen arkeen (Alitolppa-Niitamo & Söderling, 9). Perheiden maahanmuutossa on siis tär-

keää ymmärtää se, että jokainen on erilainen ja siten jokaisella on erilaiset vaatimukset ja tarpeet uuden kotimaan ja kotoutumisen suhteen. Perhe ja suku motivoivat muuttamaan ja sillä on merkitystä siihen, minne muutetaan ja miten kotoutumisprosessi käynnistyy. Perhe-elämän mukautuminen uuteen kotimaahan sekä ympäristöön on tärkeässä roolissa kotoutumisen onnistumisesta. Perhe on kotoutuvan voimavara, sillä läheiset tuovat yleensä emotionaalista turvallisuutta, joka helpottaa muuton aikana olevaan stressiin (Väestöliitto 2024).

Maahanmuutto vaikuttaa vanhemmuuteen monella tavalla ja sen vaikutukset voivat olla syviä ja ulottua pitkälle. Erityisesti traumaattisten kokemusten vuoksi maahan tulleilla perheillä on saattanut olla jo ennen muuttoa vaikeita ja kuormittavia tilanteita, jotka voivat jatkua tai heijastua uudessa ympäristössä. Muutto tuo mukanaan monia sopeutumishaasteita, kuten taloudellista epävarmuutta, vaikeuksia työhaussa sekä sosiaalisten suhteiden puutetta. Samanaikaisesti epävarmuus uuden yhteiskunnan toimintatavoista ja mahdolliset rasismi- ja syrjintäkokemukset sekä ulkopuolisuuden tunne voivat lisätä kuormitusta ja vaikuttaa koko perheen hyvinvointiin (Pennola 76). Muuttoon liittyviä haasteita pyritään helpottamaan tarjoamalla yksilöllisesti kotoutumista tukeva alkupalvelukokonaisuus, jossa kartoitetaan palveluntarpeita. Perheissä nämä palveluntarpeet voivat liittyä työmarkkinoihin, asumiseen, varhaiskasvatukseen tai esi- ja peruskoulupalveluiden järjestämiseen (Terveys- ja hyvinvoinnin laitos 2024). Samalla alkaa koulutus, jonka tavoitteena on antaa maahan muuttaneelle valmiuksia toimia tasavertaisesti suomalaisessa yhteiskunnassa sekä ylläpitää ja kehittää omaa kulttuuri-identiteettiään ja äidinkieltään (Opetus- ja kulttuuriministeriö).

Tässä opinnäytetyössä tarkastellaan maahanmuuttoon liittyviä haasteita perheiden näkökulmasta. Muutto uuteen maahan voi vaikuttaa perheiden arkeen monella tavalla, ja vaikutusten tunnistaminen on tärkeää ryhmätoimintaa suunniteltaessa. Erilaiset maahanmuuton taustat ja olosuhteet näkyvät arjen haasteissa eri tavoin. Näitä haasteita pyritään tukemaan Kotiäitiluotsi-hankkeen ryhmätoiminnoissa, ja siksi ne ovat myös olennaisia tiedostaa.

3.2 Kulttuurierot ja kulttuurisensitiivisyys

Kulttuuri on ajan myötä muuttuva asia, joka vaikuttaa jokaisen ajatteluun ja käyttäytymiseen myös tiedostamattomasti. Eri kieli- ja kulttuuritaustaisten kanssa tehtävässä yhteistyössä on hyvä ymmärtää maahanmuuton psyykkisen prosessin vaiheita sekä huomioida yksilöllinen tilanne (Suomen mielenterveys ry 2023).

Kulttuurisensitiivisyys ja kulttuurisensitiivinen työote ovat tapoja, joiden kautta eri kulttuureista tulleita kohdataan kunnioittavasti. Se pitää sisällään sekä sanattoman että sanallisen kohtaamisen ja tärkeintä ammattilaisena on olla avoin, utelias ja uskaltaa kysyä (Suomen mielenterveys ry). Käsitteenä se tarkoittaa kaikista kulttuuritaustoista tulevien ihmisten kunnioittamista ja syrjimättömän ilmapiirin rakentamista. Käsite pitää sisällään myös palveluiden järjestämisen ja saatavuuden siten, että eri taustoista tulevien erilaiset tarpeet tunnustetaan ja otetaan huomioon (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2024).

Yhteisymmärryksen edistäminen on avain kulttuurisensitiiviseen työskentelyyn. Työntekijän on tärkeää käyttää selkokieltä, kuvia, elekieltä tai tulkkia heikosti suomea osaavan henkilön kanssa. Avoimuus ja kärsivällisyys sekä kiinnostus eri kulttuureista ovat keinoja tukea kulttuurisensitiivistä työotetta. Tärkeää on myös kysyä arvoista ja tavoista eikä olettaa tai käyttäytyä yleistyksien mukaan (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos). Kohtaamisessa kehittyä jatkuvasti ja kulttuurisensitiivisestä työotteesta hyötyvät kaikki (Suomen mielenterveysseura ry).

Uudessa maassa erilainen kulttuuri voi vaikuttaa perheen sisällä varsinkin, jos kulttuuriset tottumukset ovat erilaiset kuin omassa kulttuurissa on totuttu. Eroavaisuudet voivat liittyä esimerkiksi miehen ja naisen rooleihin kotona tai lapsen hoitoon liittyvissä asioissa, kuten kurittamiseen. Eroavaisuudet hoivakulttuurissa tuovat haasteita muiden haasteiden lisäksi, sillä ajatukset lasten hoidosta voivat olla hyvinkin erilaisia (Pennola 83). Jokaisella on oikeus omaan kulttuuriin ja sen ilmaisuun hyväksytyksi (Suomen mielenterveysseura ry) ja on tärkeää, että maahan muuttaneella vanhemmalla on mahdollisuus ylläpitää omaa kulttuuriaan ja kasvattaa lapsensa säilyttäen oman kulttuurin piirteitä ja tapoja (Pennola 84).

Kulttuurin merkitys tässä opinnäytetyössä on oleellinen, sillä hankkeessa tuetaan ja kohdataan monesta eri maasta ja kulttuurista tulleita. Käsitteet lapsen kasvattamisesta, äidin roolista ja arjen rutiineista voivat vaihdella kulttuurisesti. Näiden erojen ymmärtäminen on keskeistä, jotta perhelähtöisestä toimintamallista voidaan suunnitella aidosti perhelähtöistä ja saavutettavaa. Kulttuurisensitiivisen työotteen periaatteet ovat tärkeitä tiedostaa ja ottaa huomioon toimintamallin suunnittelussa. Periaatteiden noudattaminen lisää luottamusta ryhmään ja voi tukea äitien kokemusta siitä, että heidät kohdataan arvostavasti ja yksilöllisesti.

3.3 Perheiden kotoutuminen teoreettisen viitekehyksen kautta

Kotoutuminen on kaksisuuntainen prosessi, jossa sekä vastaanottava maa että maahanmuuttajat saavat vaikutteita toistensa kulttuureista, toimintatavoista ja käytännöistä. Kulttuurit muuttuvat jatkuvassa vuorovaikutuksessa keskenään, ja tätä ilmiötä kutsutaan akkulturaatioksi (Schubert, 65). Kulttuurien kohtaamisessa voi kuitenkin esiintyä erilaisia haasteita, kuten kielimuuri, kulttuurierot tai sosiaalisten verkostojen luomisen vaikeus, joilla kaikilla on vaikutusta maahanmuuttajaperheiden mahdollisuuksiin osallistua yhteisöjen toimintaan ja rakentaa merkittäviä sosiaalisia suhteita uudessa maassa (Schubert, 63–65). Tässä opinnäytetyössä käytetään teoreettisena viitekehyksenä akkulturaatioteoriaa ja John Berryn mallia siitä sekä Bronfenbrennerin ekologista systeemiteoriaa yhdistettynä. Yhdistäminen tarjoaa laajemman näkökulman maahanmuuttajaperheiden kotoutumisprosessiin ja sen vaiheisiin.

Akkulturaatioteoriassa tarkastellaan sitä, miten yksilöt ja perheet omaksuvat uuden maan kulttuurin piirteitä samalla säilyttäen oman kotimaansa kulttuuria. Berry jakaa akkulturaatioprosessin neljään eri strategiaan: integraatioon, separaatioon, assimilaatioon ja marginalisaatioon. Näissä strategioissa kuvataan, miten maahanmuuttajaperheet suhtautuvat kahden kulttuurin kanssa elämiseen ja miten akkulturaatioasenne vaikuttaa perheiden kotoutumisprosessiin ja sitä kautta hyvinvointiin (Schubert, 65–66).

Integraatio tarkoittaa, että maahanmuuttaja haluaa säilyttää omaa kulttuuriaan samalla, kun hän omaksuu uuden kulttuurin piirteitä. Tässä strategiassa maahanmuuttaja todennäköisimmin löytää oman paikkansa yhteiskunnassa ja osaa toimia siinä (Virolainen 2022). Separaatiolla tarkoitetaan oman alkuperäisen kulttuuri-identiteetin ylläpitämistä ilman halua olla vuorovaikutuksessa uuden maan valtaväestön kanssa. Separaatio voi estää maahanmuuttajaa ja hänen perhettään oppimasta valtakulttuurin kieltä, käytäntöjä ja kulttuuria, millä voi olla negatiiviset vaikutukset esimerkiksi työmarkkinoilla tai sosiaalisten verkostojen luomisessa. Assimilaatiossa maahanmuuttaja luopuu omasta alkuperäisestä kulttuuristaan ja mukautuu uuden maan valtakulttuuriin. Assimilaation myötä monikulttuurisuus ja kaksisuuntainen integraatio ei toteudu, sillä vastaanottavan maan kulttuuri ei muutu uusien muuttajien myötä (Ramadan, 48). Maahanmuuttajaperheiden näkökulmasta assimilaatio ei ole ideaali strategia, sillä sen seurauksena perheen ja tulevien sukupolven osaaminen ja tietous omasta alkuperäisestä kulttuurista voi jäädä vajavaiseksi. Tämä voi näkyä esimerkiksi siinä, että uudet sukupolvet eivät osaa puhua tai kirjoittaa omalla äidinkielellään. Marginalisaatiossa maahanmuuttaja ei halua säilyttää omaa kult-

tuuriaan eikä integroitua uuteen yhteiskuntaan. Seurauksena identiteetti katoaa, josta voi seurata vetäytyminen yhteiskunnasta ja psyykinen pahoinvointi (Schubert, 66). Marginalisaation vaikutukset ovat pitkälti negatiivisia sekä maahanmuuttajalle että valtaväestölle. Maahanmuuttajan eristäytyneisyys voi tuoda vaikeuksia luoda sosiaalisia suhteita ja osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan. Tämän seurauksena kielitaito voi olla puutteellinen, mikä on suoraan vaikutuksissa esimerkiksi työllistymisen tai koulutukseen.

Bronfenbrennerin ekologinen systeemiteoria puolestaan korostaa ympäristötekijöiden ja sosiaalisten vaikutusten merkitystä yksilöiden kehitykselle ja heidän käyttäytymisensä muovautumiselle (Cherry, 2023). Teoriassa painotetaan kehityksessä yhteyttä vanhempiin, perheeseen ja sosiokulttuurisiin tekijöihin. Näiden kautta on syntynyt ajatusta siitä, miten tukea ja resursseja voisi tarjota perheille (Rantala 2002, 37). Teorian mukaan lapsen kehitykseen vaikuttaa erilaiset ympäristöt, kuten ihmissuhteet, yhteiskunnalliset rakenteet ja kulttuuriset tekijät, joita yksilö kohtaa elämän eri vaiheissa. Teorian mukaan kehitykseen vaikuttavat erilaiset ympäristöt, kuten ihmissuhteet, yhteiskunnalliset rakenteet ja kulttuurilliset tekijät, joita yksilö kohtaa elämänsä aikana. Bronfenbrennerin teoriassa on viisi tasoa: mikrosysteemi, mesosysteemi, ekosysteemi, makrosysteemi ja kronosysteemi. Eri tasot antavat kehyksen, jonka kautta on mahdollista tarkastella maahanmuuttajaperheiden akkulturaatioprosessia. Mallissa tunnistetaan se, etteivät ympäristöt ole staattisia, vaan ajan myötä muuttuvia (Cherry 2023).

Mikrosysteemissä on tasoista sisin, ja siihen kuuluu lähimmät vuorovaikutussuhteet, kuten perhe ja ystävät sekä koulu. Tällä tasolla vuorovaikutus on kaksisuuntaista, eli yksilö vaikuttaa omaan ympäristöönsä ja ympäristö vaikuttaa yksilöön. Akkulturaatiomallin integraatiossa tämä taso voi tarjota resursseja, jotka tukevat eri kulttuurien sovittamista yhteen (Schubert, 65). Separation tapauksessa mikrosysteemin sisällä olevat suhteet rajoittuvat maahanmuuttajan omaan etniseen yhteisöön, millä voi olla vaikutusta uuden maan kielen ja kulttuurin oppimisessa. Assimilaatiossa taas maahanmuuttaja saattaa omaksua uuden maan kulttuurin täysin, millä voi olla merkitystä perheen sisällä, jos perheen sisällä uusi kulttuuri omaksutaan eri tahdissa. Marginalisaatiossa mikrosysteemin vaikutus voi olla vähäinen, sillä maahanmuuttaja ei halua ylläpitää alkuperäistä kulttuuriaan eikä ottaa vaikutteita uudesta kulttuurista.

Mesosysteemi on seuraava taso, joka sisältää mikrosysteemin eri osien väliset vuorovaikutussuhteet, esimerkiksi perheen ja ystävien välisen tai perheen ja päiväkodin tai koulun väliset suhteet (Cherry 2023). Näillä vuorovaikutussuhteilla on merkitystä sille, miten perheessä ak-

kulturaatiostrategiat kehittyvät. Esimerkiksi jos vanhemmat ovat aktiivisia lastensa koulunkäynnin suhteen ja koulu puolestaan tukee monikulttuurisuutta, integraation mahdollisuus kasvaa. Toisaalta, jos perheellä on vaikeuksia esimerkiksi kielen oppimisessa tai perhe on eristäytynyt, kotoutuminen voi jäädä taka-alalle, mikä näkyy myös muiden perheenjäsenten akkulturaatiostrategioissa.

Ekosysteemi on seuraava taso, joka koostuu esimerkiksi vanhempien työllisyystilanteesta ja sosiaalipalveluista. Yksilö ei ole suoraan vuorovaikutuksessa ekosysteemin tekijöiden kanssa, mutta niillä on silti vaikutusta hänen elämäänsä (Cherry). Tämä näkyy myös akkulturaatiostrategioissa: jos maahanmuuttajaperheiden tukipalvelut ja työnsaantimahdollisuudet ovat riittäviä, on integraatio mahdollinen. Toisaalta, jos perheillä ei ole mahdollisuuksia tarvittaviin tukipalveluihin tai he eivät pääse työelämään, on separaation ja marginalisaation riskit suuremmat.

Makrosysteemi on seuraava taso, jossa on mukana yhteiskunnan arvot, normit ja lainsäädäntö, jotka muokkaavat maahanmuuttajien kotoutumisen mahdollisuuksia (Cherry). Yhteiskunnan kannustavuus monikulttuurisuutta kohtaan ja tarjottu tuki ovat suoraan vaikutuksissa myös akkulturaatiostrategioiden kehittymiseen. Kannustava ja tukea tarjoava yhteiskunta todennäköisesti parantaa maahanmuuttajien integraatiostrategian kehittymistä, kun taas päinvastaisen toiminnan kautta assimilaatiostrategian kehittyminen voi olla todennäköisempää.

Kronosysteemi, tasoista uloin, pitää sisällään ajan vaikutuksen yksilön kehityksessä. Tämä tarkoittaa sitä, että yksilön elämässä tapahtuvat muutokset vaikuttavat kasvuun ja kehitykseen (Cherry). Uuteen maahan muuttaminen on elämänmuutos, jolla on vaikutusta koko perheeseen. Akkulturaatiostrategiat myös muuttuvat ajan myötä, ja perhe voi käydä läpi useammankin strategian. Esimerkiksi maahan muuttaessa strategia voi olla separaatio, mutta siirtyä integraatioon, kun maassa on asuttu jonkin aikaa ja kielellinen ja kulttuurinen osaaminen on kehittynyt (Schubert, 65–67).

Akkulturaatioteorian ja Bronfenbrennerin ekologisen systeemiteorian yhdistäminen tarjoaa laajan ja monipuolisen näkökulman maahanmuuttajaperheiden kotoutumisprosessiin ja hyvinvointiin. Teoriat antavat tietoa siitä, miten kehitykseen vaikuttaa sekä henkilökohtaiset asiat että ympäristölliset ja rakenteelliset tekijät. Tämä ymmärrys on erityisen tärkeää tämän opinäytetyön lopputuloksen, toimintamallin kehittämisen, näkökulmasta. Maahanmuuttajaäidit ovat eri kohdassa kotoutumisprosessissaan, ja tämän ymmärtäminen auttaa toimintamallin aktiviteettien sisältöjen suunnittelussa. Näiden kahden teorian yhdistelmä auttaa ymmärtämään,

miten kotoutumista voidaan tukea sen eri tasoilla ja mitkä tekijät voivat joko edistää tai olla esteenä heidän osallisuuteensa uudessa yhteiskunnassa.

3.4 Perhelähtöisyyden ja ryhmätoiminnan teoreettinen viitekehys

Ryhmiä voidaan määritellä monin eri tavoin, mutta yleisellä tasolla ne tarkoittavat kahden tai useamman yksilön muodostamaa joukkoa, jossa toimitaan yhdessä ja jaetaan asioita keskenään (Suomen Demokratian Pioneerien Liitto ry). Sosiaalisissa ryhmissä yksilöt ovat vuorovaikutuksessa, kokevat yhteenkuuluvuutta ja tapaavat toisiaan säännöllisesti (Crossman, 2024).

Charles Horton Cooley on jakanut ryhmät primaarisiin ja sekundaarisiin. Primaariset ryhmät ovat pieniä, ja niille tyypillistä on läheiset, intiimit ja usein elinikäiset suhteet. Esimerkkejä primaariryhmistä ovat perhe, ystävyysuhteet ja uskonnolliset yhteisöt. Sekundaariryhmät taas muodostuvat usein tietyssä kontekstissa, ja tyypillisesti niillä on jokin tietty tavoite tai tehtävä suoritettavana. Nämä ryhmät eivät välttämättä ole pitkäkestoisia eikä niissä ole samanlaista syvyyttä kuin primaariryhmissä (Crossman).

Tässä opinnäytetyössä ryhmiä tarkastellaan erityisesti maahanmuuttajaperheiden näkökulmasta sekä niiden merkitystä perheiden hyvinvoinnille, osallisuudelle ja kotoutumiselle. Ryhmätoiminta on keskeinen osa tätä opinnäytetyötä, sillä Kotiäitiluotsi-hankkeen toiminta perustuu luotsien ohjaamaan vertaistukiryhmään, jossa osallistujilla on mahdollisuus kohdata toisiaan, jakaa kokemuksia ja oppia uutta.

Perhelähtöisyys ryhmätoiminnassa ja sen suunnittelussa on olennainen osa ottaa huomioon. Se on toimintatapa, jossa perhe nähdään kokonaisuutena, jonka tarpeet, voimavarat ja arvot on otettu huomioon palveluita suunniteltaessa ja toteuttaessa (Kehitysvammaliitto ry 2023). Perhelähtöisyyttä voidaan tutkia myös termien perhekeskeisyys, asiakaslähtöisyys ja asiakaskekskeisyys kautta. Kaikille yhteistä on pyrkimys ottaa huomioon asiakkaan tarpeet ja toiveet sekä toimia asiakkaan ehtojen mukaisesti. Keskeinen ero näiden käsitteiden välillä on, että perhelähtöinen lähestymistapa on kehittyneempi kuin perhekeskeinen työskentely. Vastaavasti asiakaslähtöisyys on pidemmälle vietyä kuin asiakaskekskeisyys (Rantala 2002, 36–37). Tässä opinnäytetyössä käytetään termiä perhelähtöinen viitatessa kyseiseen lähestymistapaan.

Albert Banduran sosiaalinen kognitiivinen teoria toimii teoreettisena viitekehysenä yhdessä perhelähtöisyyden periaatteiden kanssa, kun tarkastellaan ryhmätoimintaa. Teoria korostaa op-

pimisen tapahtuvan sosiaalisessa vuorovaikutuksessa ja mallintamisen kautta. Banduran mukaan havainnoiva oppiminen on kognitiivinen prosessi, jossa on mahdollisuus omaksua laajasti tietoja ja käyttäytymismalleja (Bandura, 35). Lähestymistavasta käytetään myös nimitystä mallioppiminen, jossa olennaista on sosiaalisen vuorovaikutuksen merkitys oppimiselle (Sabater, 2022). Tämä oppimisprosessi tapahtuu neljän osaprosessin kautta: tarkkaavaisuus, - muistaminen, - motivaatio, - ja toiminnan tuottamisen prosessin kautta (Bandura, 35). Perhelähtöisyyden periaatteiden kautta Banduran teoria sopii kertomaan ryhmätoiminnasta, sillä siinä tärkeää on vuorovaikutus ja oppiminen mallintamisen kautta.

Havainnoivan oppimisen perusedellytyksenä on, että oppija kiinnittää huomiota mallinnettuun käyttäytymiseen. Pelkästään altistuminen ei ole riittävää, vaan on tärkeää, että oppija huomioi ja tunnistaa toiminnan kannalta tärkeimmät piirteet. Jos oppija ei keskity olennaiseen, hän ei myöskään pysty oppimaan uutta. Siksi tarkkaavaisuusprosessi on keskeinen osa havainnoivan oppimisen kannalta, sillä se on perustana oppimiselle (Bandura, 35). Tämä näkökulma on olennainen tässä opinnäytetyössä, sillä hankkeen ryhmiin osallistujat tarkkailevat ryhmässä sekä ohjaajia että toisiaan. Tätä kautta he myös oppivat toisiltaan vuorovaikutuksessa muun toiminnan rinnalla. Se, kuinka paljon osallistujat kiinnittävät huomiota olennaiseen, vaikuttaa siihen, kuinka tehokkaasti he oppivat suomen kieltä ja muita ryhmissä opiskeltavia asioita.

Havainnoivan oppimisen toinen osaprosessi on muistaminen, minkä kautta on mahdollisuus toistaa havaittuja käyttäytymismalleja. Jotta oppija voi toistaa havainnoidun käyttäytymisen, hänen täytyy säilyttää siitä saatua tietoa jollain symbolisella tavalla. Havainnoiva oppiminen perustuu kahteen keskeiseen muistijärjestelmään: mielikuvalliseen ja kielelliseen koodaukseen. Nämä eroavat toisistaan siten, että mielikuvallinen on hyödyllinen visuaalisille toiminnoille ja kielellinen mahdollistaa havaittujen tapahtumien kuvailun ja muistamisen. Näiden yhdistäminen vahvistaa muistia ja toistamista (Bandura, 37–40). Muistamisen prosessi on olennainen tämän opinnäytetyön kannalta, kun pohditaan toimivia aktiviteetteja ja sen sisältöä ryhmiin. Etenkin kielellisen koodauksen hyödyntäminen äitien oppimisen tukena voi auttaa heitä muistamaan ja toistamaan uusia sanoja ja fraaseja tehokkaammin.

Motivaatio on seuraava osaprosessi havainnoivalle oppimiselle. Se vaikuttaa siihen, toteuttaanko opittuja asioita ja käyttäytymismalleja käytännössä. Sosiaalisen kognitiivisen teorian mukaan oppiminen ja suoritus eivät ole sama asia: vaikka käyttäytymismalli olisi opittu, oppija ei ole välttämättä motivoitunut toteuttamaan tätä käyttäytymistä. Sen vuoksi motivaatiolla on

ratkaiseva rooli havainnoivan oppimisprosessin aikana (Bandura, 40–43). Tämän opinnäytetyön kannalta motivaatio on keskeinen tekijä. Se vaikuttaa siihen, kuinka aktiivisesti ja sitoutuneesti ryhmän jäsenet osallistuvat toimintaan ja kuinka he omaksuvat ja soveltavat ryhmässä oppimaansa.

Toiminnan tuottaminen on keskeinen osa havainnoivaa oppimista, sillä pelkästään mallioppimisen ja havainnoin kautta onnistunut suoritus ei ole taattu. Jotta opittu toiminta siirtyy käytäntöön, tarvitaan sekä riittäviä fyysisiä valmiuksia että mahdollisuuksia harjoitella ja saada palautetta (Bandura, 40). Perhelähtöisessä ryhmätoiminnassa tämä voisi tarkoittaa sitä, osallistujat voivat havainnoida luotsin ja muiden osallistujien esimerkkiä, mutta vasta toistojen ja käytännön harjoittelun kautta nämä uudet taidot tulevat osaksi arkea. Aktiviteettien kannalta esimerkiksi liikunnalliset leikit tai yhteiset askartelutehtävät voivat auttaa äitejä ja lapsia kehittämään motorisia taitoja ja rohkaista heitä kokeilemaan uutta. Samalla toimintaan voisi olla liitettyä teema suomen kielen opiskelu, jolloin myös äidit hyötyvät kielen oppimisen kannalta aktiviteetista.

Tämän opinnäytetyön kannalta perhelähtöisyyden merkitys ryhmätoiminnassa on olennaista, sillä tavoitteena on kehittää perhelähtöistä toimintamallia maahanmuuttajaäitien ryhmätoimintaan. Ymmärrys siitä, miten perhelähtöisyys vaikuttaa ryhmätoimintoihin antaa tietoa siihen, miten tapaa hyödynnetään jatkossa. Banduran sosiaalisen kognitiivisen teorian näkökulma taas antaa tietoa siitä, miten oppiminen tapahtuu vuorovaikutuksessa ja mallintamisen kautta. Tämä on olennaista, sillä Kotiäitiluotsi-hankkeen toiminnassa oppiminen on ollut osallistujille tärkeää.

Tässä opinnäytetyössä teoreettisen viitekehyksen rakentamisessa on hyödynnetty tekoälyä (ChatGPT). Tekoälyltä on haettu ehdotuksia aiheeseen liittyvistä teorioista ja lähteistä, joita on tarkasteltu kriittisesti ja valikoitu työn tarpeiden mukaan. Lisäksi tekoälyä on hyödynnetty tekstin jäsentämisessä ja rakenteen selkeyttämisessä.

4 PERHELÄHTÖISEN TOIMINTAMALLIN KEHITTÄMINEN KOTIÄITILUOTSI-HANKKEESSA

Tämän opinnäytetyön aineistonkeruustrategiaksi valittiin kvalitatiivinen lähestymistapa, sillä tavoitteena on ymmärtää ryhmätoiminnan nykytilannetta ja perhelähtöisen toimintamallin kehitystä nykytoiminnan rinnalle. Tutkimuskysymykset olivat seuraavat:

1. Miten ryhmätoiminta voi edistää maahanmuuttajataustaisten kotiäitien kotoutumista?
2. Miten äidit ja lapset voivat osallistua yhdessä ryhmätoimintaan siten, että äidit saavat kerroilta sen tuen, mitä he tarvitsevat?
3. Millaisia käytännön malleja voidaan kehittää äitien ja lasten yhteiseen oppimiseen?
4. Millaisia toiveita ja odotuksia luotseilla on toimintamallin kehityksen kannalta?

Kvalitatiivisten menetelmien kautta on mahdollista saada syvää ymmärrystä kokemusten ja näkemysten pohjalta, mikä on olennaista, kun suunnitellaan toimintamallia tiettyihin ryhmiin. Lähestymistavan kautta on mahdollista mukautua eri tilanteisiin ja tarkentaa kysymyksiä tarpeen vaatiessa, jotta saadaan mahdollisimman kokonaisvaltainen kuva siitä, mihin asioihin muutosta tarvitaan (Salomäo 2023).

Aineisto kerättiin puolistrukturoiduilla teemahaastatteluilla ja ryhmien havainnoinnilla. Teemahaastattelujen avulla saatiin luotsien ja aiempien työntekijöiden näkemys ja kokemus esiin joustavalla tavalla. Havainnointi puolestaan toi erilaista tietoa ryhmien nykytilanteen dynamiikasta ja lasten mukanaolon vaikutuksista. Nämä havainnot täydensivät haastatteluista saatuja tietoja.

Haastattelut toteutettiin hankkeen luotsien kanssa heidän toiveidensa mukaisesti joko kasvokkain tai sähköpostitse. Niiden tavoitteena oli selvittää ryhmätoiminnan nykytilaa, lasten mukanaolon vaikutuksia sekä luotsien ajatuksia ja näkemyksiä perhelähtöisen toimintamallin kehittämisessä. Luotsien lisäksi haastattelin myös hankkeen uuden ryhmän entisiä työntekijöitä, jotka kertoivat omasta kokemuksestaan kyseisessä ryhmässä ja siitä, olisiko toimintamallille tarvetta jatkossa tässä ryhmässä. Heille tutkimuskysymykset olivat muotoiltu hieman eri tavalla, sillä heidän näkemyksistään tärkeää oli se, miten he olivat kokeneet ryhmän toiminnan, kun he olivat sitä ohjanneet ja olisiko heidän mielestään perhelähtöinen toimintamalli tarpeellinen ryhmään jatkossa.

4.1 Aineistonkeruumenetelmät

Puolistrukturoidussa teemahaastattelussa on ennalta määritetyt teemat, joiden kautta haastattelu etenee. Teemahaastattelujen kysymysrungot löytyvät liitteestä 1 ja 2. Tämän opinnäytetyön haastattelun teemoina oli taustatiedot, ryhmätoiminnan nykytila ja toimintamallin kehittäminen sekä luotsien toiveet. Kysymykset ja niiden muotoilu saattavat haastattelutilanteessa joustaa ja haastattelijalla on mahdollisuus esittää lisäkysymyksiä. Tämä menetelmä sopii tämän opinnäytetyön aineistonkeruuseen, sillä luotsien aiemmilla kokemuksilla ja ajatuksilla on merkitystä sille, millainen toimintamalli olisi sopiva juuri heidän ryhmäänsä. Haastattelut sähköpostin kautta eivät anna samanlaista mahdollisuutta joustavuudelle, mutta antavat mahdollisuuden harkita vastauksia etukäteen.

Puolistrukturoidun teemahaastattelun avulla on mahdollista kerätä joustavasti syvälinen tietoperusta, jossa on otettu huomioon luotsien omat kokemukset, näkemykset ja käytännön haasteet. Menetelmä mahdollistaa myös sen, että haastattelutilanteessa kysymyksiä voidaan tarkentaa ja syventää tarpeen mukaan. Puolistrukturoitu teemahaastattelu antaa haastateltaville mahdollisuuden tuoda esiin omia näkökulmiaan ja uusia oivalluksia, mitä haastattelussa saattaa syntyä. Jatkuva vuorovaikutuksellisuus haastattelutilanteessa voi auttaa haastateltavia reflektimaan omia kokemuksiaan ja esittämään ideoita (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006). Nämä kokemukset ovat tärkeitä toimintamallin kehittämisessä, sillä luotsien kohtaamat haasteet ja tarpeet vaihtelevat.

Puolistrukturoidun teemahaastattelun ohella aineistonkeruumenetelmänäni toimii ryhmien havainnointi. Havainnointisuunnitelma löytyy liitteestä 3. Havainnointi täydentää haastatteluaineistoa ja tuo käytännön näkökulmaa siihen, miten ryhmätilanteet todellisuudessa toimivat. Havainnot voivat joko vahvistaa tai kyseenalaistaa haastattelussa esiin tulleita teemoja. Havainnoinnissa voi tulla esiin myös sellaisia piirteitä, mitä haastateltava ei ole osannut haastattelussa sanoa. Samalla se auttaa ymmärtämään paremmin ryhmädynamiikkaa, vuorovaikutusta ja ryhmien käytäntöjä.

Tässä opinnäytetyössä havainnointimenetelminä käytetään sekä aktiivista että passiivista osallistuvaa havainnointia. Havainnointi kohdistuu Kotiäitiluotsi-hankkeen ryhmiin, joissa seurataan äitien ja lasten osallistumista sekä ryhmätoiminnan käytäntöjä nykyhetkellä. Passiivista havainnointia toteutetaan ryhmässä, jonka kanssa ei ole yhteistä kieltä. Aktiivista havainnointia

hyödynnetään ryhmissä, joissa puhutaan suomea tai englantia, mikä mahdollistaa suoran vuorovaikutuksen ryhmän jäsenten kanssa ja lisätiedon keräämisen keskustelun ja kysymysten kautta. Tavoitteena on kerätä laajempaa näkökulmaa ryhmätoiminnan nykytilasta, tunnistaa kehityskohteita ja löytää uusia ideoita perhelähtöisen toimintamallin kehittämiseen.

Havainnoinnin avulla pyritään selvittämään, miten äidit ja lapset osallistuvat ryhmätoimintaan, millaisia aktiviteetteja heillä on käytössä ja millaiset toiminnot voisivat tukea sekä äitejä että lapsia toimintamallin kehittämisessä. Lisäksi havainnoinnin kautta kartoitetaan ryhmän dynamiikkaa, osallistujien välistä vuorovaikutusta ja sitä, mitkä tekijät vaikuttavat osallistumisen sujuvuuteen ja ryhmän toimivuuteen. Näiden havaintojen perusteella voidaan tehdä johtopäätöksiä siitä, millaisia muutoksia tai lisäyksiä toimintamalliin voisi tuoda, jotta se sopisi paremmin juuri kyseiseen ryhmään.

Havainnot kirjataan järjestelmällisesti ennalta määriteltyihin kategorioihin, joiden kautta pyritään saamaan kokonaiskuva osallistumisesta, vuorovaikutuksesta, aktiviteettien toimivuudesta sekä osallistumisen kannalta tukevista ja/tai estävistä tekijöistä. Aineisto analysoidaan laadullisesti teemoittain, mikä mahdollistaa kehityskohteiden tunnistamisen ja suositusten muodostamisen perhelähtöisen toimintamallin kehittämiseksi.

Sekä havainnointi että haastattelut toteutetaan eettisesti kestäväällä tavalla, jossa ensisijaisena on osallistujien yksityisyys ja hyvinvointi. Osallistujia informoidaan havainnoinnista ja kerrotaan, mitä havainnoinnilla pyritään selvittämään ja mihin tarkoitukseen saatua tietoa käytetään. Samoin ennen haastattelua osallistujilta kerätään kirjallinen suostumus haastattelun toteuttamiseksi sekä jaetaan informointilomake, jossa kerrotaan heidän roolistaan tutkimuksessa sekä siitä, miten tietoa käytetään. Informointilomakkeet on tarvittaessa myös käännetty englanninkielisiksi, jotta sen sisältö on jokaiselle ymmärrettävää. Tulokset kirjataan ja raportoidaan anonyymisoidusti siten, ettei yksittäisiä osallistujia voi tunnistaa. Havainnoinnin aikana kunnioitetaan ryhmän jäsenten tilannetta ja vuorovaikutusta. Kaikki saatu materiaali säilytetään suojatusti, ja ne poistetaan opinnäytetyön valmistuttua.

4.2 Aineiston analyysimenetelmät

Tämän opinnäytetyön analyysimenetelmäksi valikoitui laadullisten analyysimenetelmien ta-voista induktiivinen sisällönanalyysi. Menetelmässä keskitytään aineistosta saataviin aiheisiin ja teemoihin (Kallinen & Kinnunen, 2021), ja se sopii tämän opinnäytetyön analyysiksi, sillä

aineiston pohjalta pyritään saamaan vastauksia tutkimuskysymyksiin. Induktiivista sisällönanalyysiä käytetään menetelmänä usein silloin, kun aiheesta on vähän tietoa tai ei ole olemassa teoriaa, joka selittäisi aineistosta esiin tulleet havainnot (Salomäo, 2023). Tämän vuoksi menetelmä sopii parhaiten tämän opinnäytetyön aineiston analyysiin, sillä tarkoituksena on kerätä tietoa suoraan aineistosta ja luoda siitä johtopäätöksiä, joiden kautta kehitettävää toimintamallia lähdetään luomaan.

Ennen varsinaista analyysintekoa aineistoon tulee perehtyä huolellisesti ja tarkistaa, että aineisto antaa vastauksen tutkimuskysymyksiin (Elo & Kajula & Kääriäinen & Tohmola, 2019). Tässä tapauksessa haastatteluista on saatu tietoa jokaiseen tutkimuskysymykseen ja havaintojen kautta on saatu käytännön tietoa ryhmien toiminnan nykytilasta. Aineisto muutetaan sellaiseen muotoon, että sitä on mahdollista käsitellä. Haastatteluiden äänitteet litteroitiin sanatarkasti, jonka jälkeen alkuperäisilmaisuuista poistetaan täytesanat. Sähköpostivastaukset olivat tässä helpompia käsitellä, kun litterointia ei tarvinnut tehdä, vaan aineisto oli valmiiksi kirjallisessa muodossa. Ainoa, mitä aineistolle piti tehdä, oli muuttaa se kirjakieliseen muotoon. Havainnointimuistiinpanot kirjoitin kirjalliseen muotoon Word-tiedostoon, kun ne olivat alun perin vihkoon käsin kirjoitettuna.

Induktiivisen sisällönanalyysin päävaiheita ovat valmistelu-, analysointi- ja raportointivaihe. Valmisteluvaiheessa litteroituun aineistoon tutustutaan ja sitä läpikäydään useaan otteeseen sekä valitaan analyysiyksikkö. Analyysiyksikkönä käytetään usein lausetta tai ajatuskokonaisuutta, joka vastaa tutkimuskysymykseen. Analyysiyksikön kautta on helpompi käsitellä monimutkaisia ja pitkäa aineistoa, kun tietää, mitä tietoja sieltä etsii (Elo, Kajula, Kääriäinen & Tohmola 2022, 215). Tässä opinnäytetyössä analyysiyksikkönä toimii ajatuskokonaisuus, joka kuvaa ryhmien nykytilaa, äitien odotuksia ja toiveita ryhmäkerroilta sekä tapoja, joilla lasten mukanaolo voidaan yhdistää yhteisiin aktiviteetteihin. Yhteisissä aktiviteeteissa pääpainona on se, että äidit saavat mahdollisuuden jatkaa oppimisprosessiaan yhdessä lasten kanssa.

Kun valmisteluvaihe on saatu valmiiksi, alkaa induktiivinen analyysivaihe. Tämän vaiheen aikana aineistosta kerätään tutkimuskysymyksiä vastaavia alkuperäisilmaisuja, jotka pelkistetään ja muutetaan kirjakieliseksi. Samalla huomioidaan, että ilmaisut sopivat myös analyysiyksikköön (Elo & Kajula & Kääriäinen & Tohmola, 2019). Tässä vaiheessa aineiston käsittelyä on tärkeää huomioida, ettei alkuperäinen tieto muutu eikä siihen tule mukaan omaa tulkintaa. Näin aineisto pysyy luotettavana ja vastaa sitä, mitä siltä haetaan (Elo & Kajula & Tohmola, 2020).

Tärkeää pelkistämässä on myös se, että alkuperäisilmaisut anonymisoidaan. Aineistoa käydään läpi useaan otteeseen, jotta sieltä varmasti saadaan kaikki tarvittava tieto tiiviimpään ja pelkistettyyn muotoon. Kun jokaiseen aineistoon pelkistäminen oli tehty, alkoi aineiston ryhmittely ja nousevien teemojen kirjoittaminen ylös.

Seuraavaksi vuorossa on koodaus, eli aineistoon tehdään jäsenteleviä merkintöjä. Nämä koodit ovat ajattelun apuvälineitä ja auttavat muodostamaan ensituntuman aineistoon sekä hallitsemaan kokonaisuutta (Elo & Kajula & Kääriäinen & Tohmola, 220).

Koodauksen jälkeen kerättyä aineistoa aletaan ryhmittelemään ja luokittelemaan. Samalla etsitään samankaltaisuuksia ja eroavaisuuksia. Analyysi etenee tästä siten, että kerätään samaa tarkoittavat pelkistetyt ilmaisut samaan paikkaan ja tämä syntynyt teema nimetään. On tärkeää, että teemojen nimet kuvaavat pelkistettyjen ilmaisujen sisältöä mahdollisimman tarkasti. Tätä prosessia kutsutaan abstrahoinniksi (Elo & Kajula & Kääriäinen & Tohmola, 220).

Kun aineistoa oli luettu monta kertaa läpi ja koin, että olen saanut aineistosta irti kaiken mahdollisen, yhdistin syntyneitä teemoja yhteen ja muodostin niistä isompia kokonaisuuksia, ylälukuja. Tätä prosessia kutsutaan abstrahoinniksi, ja sitä jatketaan niin pitkälle, kun se on tutkimuskysymysten osalta relevanttia (Elo & Kajula & Kääriäinen & Tohmola, 220). Tätä varten loin uuden tiedoston, johon kasasin samaa tarkoittavaa tietoa yhteen ja yhdistin niitä. Yhdistettyihin teemoihin loin otsikon ylälukuja varten, jotka kuvasivat sitä, mitä tietoa alaluvuissa on. Kun tämä vaihe oli tehty kaikkeen aiempaan kerättyyn tietoon, yhdistin ylälukujen tietoja pääluvuiksi. Pääluvut nimesin siten, että niiden otsikko kuvaisi mahdollisimman ytimekkäästi sekä ylälukuja että päälukuja.

Viimeisenä vaiheena on tulosten raportointi. Tulosten raportointi aloitetaan raportoimalla ensin pää- ja yläluokat ja sitten teemat. Tätä varten tehdään havainnollistava taulukko, joka takaa sen, että analyysin tulokset on saavutettu aineistoa analysoimalla eikä tekijän oman tulkinnan kautta (Elo & Kajula & Kääriäinen & Tohmola, 223).

5 AINEISTON ANALYYSI

Aineiston induktiivinen analyysi alkoi litteroidun aineiston ja Word tiedostoihin kirjoitettujen havainnointimuistiinpanojen läpikäymisellä. Induktiivisen sisällönanalyysin vaiheiden mukaisesti ensimmäisenä aineistosta kerätään tutkimuskysymyksiä vastaavia alkuperäisilmauksia ja varmistetaan, että ne sopivat myös analyysiyksikköön (Elo & Kajula & Kääriäinen & Tohmola, 219). Tässä aineiston analyysissä kerron, miten olen analyysin toteuttanut ja vaiheiden jälkeen kerron syvemmin siitä, mitä aineistosta on saatu irti ja miten tietoperustasta saatu tieto tukee aineistoa.

5.1 Aineiston käsittely

Osa haastatteluista käytiin englannin kielellä, joten ennen pelkistämistä käänsin niistä saadut alkuperäisilmaisut suomen kielelle, jotta heidän kauttansa saatu aineisto ei ole tunnistettavissa. Pelkistämistä varten loin uuden Word tiedoston, johon taulukoin ensimmäiseen sarakkeeseen alkuperäisilmauksia aineiston pohjalta ja toiseen sarakkeeseen pelkistin ilmaukset. Kävin aineistoa läpi useaan otteeseen ja keräsin tutkimuskysymyksiä vastaavia ilmauksia taulukkoon. Kun kaikki ilmaukset kaikista aineistoista oli kerätty, oli aika pelkistää ne. Pelkistämässä muotoilin alkuperäisilmaukset tiiviimpään muotoon samalla huolehtien siitä, että pelkistetty ilmaus kertoo sen, mitä alkuperäisessä ilmauksessa on haluttu kertoa. Alla on esimerkki siitä, miten aineistoa on pelkistetty.

”Nyt käsittelemme erilaisia asioita, viime aikoihin asti olemme tehneet enemmän suomen kieleen liittyviä harjoituksia, mutta meillä on ollut myös muita aktiviteetteja, kuten lautapelejä tai keskusteluja äitien kanssa” (Haastateltava 1) → Monipuoliset oppimista tukevat aktiviteetit

”Se lähtee sieltä äitien omista toiveista ja tarpeista. Mitä enemmän he luottaa siihen järjestäjään ja siihen toimintaan, niin sitä enemmän uskaltaa myöskin niitä asioita sitten kertoa ja kysyä” Haastateltava 5 → Äitien toiveet ohjaavat toimintaa – luottamus lisää avoimuutta

Aineiston pelkistämisen jälkeen on aika aloittaa sen koodaus. Tutustuin tarkemmin aineistoon ja pelkistettyihin ilmaisiin ja samalla pyrin hahmottamaan toistuvia teemoja ja kerätä aineis-

tosta opinnäytetyön kannalta olennaista tietoa. Käytin koodauksessa hahmottamiseni apuna värikoodeja, jotka määritin etukäteen. Alapuolella on värien mukaan nimettyjä teemoja, jotka nousivat useasti esiin aineistoa tutkiessa.

Teema	Väri & esimerkki alkuperäisilmaisusta
Äitien kotoutuminen ja oppiminen	”Teemat liittyvät yleisesti nopeampaan kotoutumiseen Suomeen” (Haastateltava 2)
Sosiaalinen tuki ja yhteisöllisyys	”Keskustelemme kaikista mahdollisista arvokkaista maahanmuuttajanaisiin ja heidän tarpeisiinsa liittyvistä aiheista” (Haastateltava 3).
Äitien ja lasten rooli ryhmässä	”Luulen, että heillä on vaikeuksia roolinsa kanssa välillä, erityisesti jos äitien integroituminen ei ole ollut sujuvaa” (Haastateltava 1)
Ryhmädynamiikka ja kulttuurierot	”Ryhmässä on äitejä monesta eri maasta ja eri kielitaustoilla” (Haastateltava 4)
Ryhmätoiminnan rakenne ja perhelähtöisyyden huomioiminen	”Mielestäni malli, jossa äidit ja lapset osallistuvat yhdessä, voi olla hyvin hyödyllinen, sillä se mahdollistaa yhdessäolon, jakamisen ja tukevan ympäristön luomisen” (Haastateltava 2)

Taulukko 1 Koodaus värien ja teemojen mukaan

Aineistoa läpikäydessä merkitsin jokaisen ilmauksen värillä, joka vastaa sen teemaa. Osa teemoista valikoitui jo ennen värikoodauksen aloittamista aineistoon perehtymisen kautta, mutta osa löytyi vasta koodauksen aloittaessa. Esimerkiksi ”Äitien kotoutuminen ja oppiminen” oli selkeä teema jo haastatteluiden aloituksessa, mutta ”Ryhmädynamiikka ja kulttuurierot” löytyivät vasta aineistoon perehtymisen aikana.

5.2 Teemojen muodostaminen

Kun koko aineisto on värikoodattu, ryhmittelin samalla värillä merkityt koodit samalle tiedostolle, jotta minun oli helpompi hahmottaa teema, mikä ilmaisuista kumpuaa (Elo & Kajula &

Kääriäinen & Tohmola, 220). Tämän aineiston pohjalta syntyi seitsemän teemaa, jotka käsitte-
len tarkemmin seuraavaksi. Värikoodauksen aikana huomasin, että samankaltaisista teemoista
löytyy tarkoitukseltaan erilaista tietoa, joten erittelin näitä vielä koodauksen lopuksi. Tämän
vuoksi teemoja syntyi enemmän, kuin koodauksen aikana oli teemoitettu aiheita.

Teema ”Kotoutumisen tukeminen ryhmätoiminnan kautta” muodostui aineiston pohjalta, sillä
aineistosta nousi laajasti esiin kotoutumiseen liittyvä tieto sekä se, miten hankkeen ryhmätoi-
minnalla prosessia on mahdollista tukea. Erityisesti esiin nousi suomen kielen ja kulttuurin op-
piminen, vertaistuen merkitys, arjen sujuminen sekä sopeutuminen kulttuurieroihin. Seuraa-
vaksi käsittelem muutaman alkuperäisilmaisun aineiston pohjalta, jotka kuvastavat tätä.

”Tärkeintä on mahdollisuus tavata toisia ja päästä kodin ulkopuolelle” (Haasta-
teltava 5).

”Maahanmuuttajana tarvitsee paljon vertaistukea, ja tämä ryhmä tarjoaa sitä”
(Haastateltava 4).

Teoreettisen viitekehyksen pohjalta ryhmät voivat olla joko primaarisia tai sekundaarisia
(Crossman, 2024) ja näiden erot näkyvät eri ryhmissä tulosten perusteella. Osa ryhmistä on
päässyt primaariryhmän muotoon, eli ryhmän sisällä vallitsee läheiset, intiimit ja usein jopa
elinikäiset suhteet. Tällaisen ryhmän muodostuminen on erityisen tärkeää kotoutumisen kan-
nalta, sillä läheiset suhteet auttavat haasteista selviämisessä. Osa ryhmistä on vielä alussa, joten
ne kuuluvat sekundaariryhmiksi. Tässä tyypillistä on tietyn tavoitteen tai tehtävän saavuttami-
nen (Crossman). Analyysin pohjalta voidaan tehdä johtopäätös, että näissä ryhmissä tavoitteena
on oppia suomen kieltä, kulttuuria ja saada selville omia mahdollisuuksiaan koulutuksen tai
työllistymisen kannalta. Samalla tavoitteena on etsiä merkityksellisiä suhteita samankaltaisessa
tilanteessa olevien äitien kanssa ja saada sosiaalista vuorovaikutusta. Analyysin perusteella voi-
daan sanoa, että merkityksellisten ryhmien luominen on tärkeää maahanmuuttajataustaisille äi-
deille, sillä samanlaista sosiaalista vuorovaikutusta ei välttämättä ole muun arjen ympärillä.

Ryhmätoiminnan merkitys kotoutumisessa ilmeni monin tavoin. Ryhmätoiminta nähtiin tär-
keänä osana kotoutumisprosessin onnistumista, sillä se tarjoaa osallistujille mahdollisuuden ke-
hittää omaa kielitaitoaan, saada vertaistukea ja kokea yhteenkuuluvuuden tunnetta. Erityisesti
nousee esiin, että ryhmien kautta tapahtuva sosiaalinen vuorovaikutus on tärkeää ja se mahdol-
listaa käytännössä kielen oppimisen ja uuteen kulttuuriin perehtymisen. Albert Banduran sosi-

aalisen kognitiivisen teorian mukaan oppiminen tapahtuu sosiaalisen vuorovaikutuksen ja mallintamisen kautta, ja havainnoiva oppiminen on prosessi, jossa on mahdollista omaksua laaja määrä tietoa sekä käyttäytymismalleja (Bandura, 35). Tämä oppimisen tyyli on tärkeää ryhmätoiminnassa äideille, sillä yhdessä tekeminen ja sosiaalinen vuorovaikutus ovat äideille konkreettisia tapoja saada tukea omaan tilanteeseensa. Teoriaan liittyvät havainnoivan oppimisen perusedellytykset ja osaprosessit tukevat aineiston kautta saatuja tuloksia. Ryhmissä huomion kiinnittäminen ja olennaiseen keskittyminen, muistaminen ja toistaminen sekä motivaatio ovat kaikki vuorovaikutuksessa keskenään ja vaikuttavat oppimisen tuloksiin. Äidit ovat motivoituneita oppimaan ja opiskelevat ryhmissä itsensä takia ilman ulkopuolista painetta. Teorian mukaan toiminnan tuottaminen on keskeinen osa havainnoivaa oppimista (Bandura, 40) ja se näkyy myös ryhmätoiminnassa. Tuloksista selviää, että ryhmissä on toteutettu erilaisia käytännön oppimismalleja ja toistettu niitä sekä otettu osallistujien mielipiteet toiminnassa huomioon, jolloin opitun toiminnan siirtyminen käytäntöön on myös mahdollista.

Aineiston perusteella hankkeen ryhmätoiminnan kautta tapahtuva yhdessä tekeminen, tsemppaaminen ja kulttuurierojen käsittely ovat keskeisiä kotoutumisen edistäviä tekijöitä. Bronfenbrennerin ekologisen systeemiteorian mukaan ympäristötekijät ja sosiaaliset vuorovaikutussuhteet ovat merkityksellisiä yksilöiden kehitykselle ja käyttäytymisen muovautumiselle. (Cherry 2023). Ryhmätoiminta tukee sosiaalisten vuorovaikutussuhteiden kehittymistä ja antaa mahdollisuuden luoda yhteyden muihin sekä parantaa perheen sisäistä vuorovaikutusta. Tämän lisäksi ryhmät tarjoavat turvallisen, matalan kynnyksen ympäristön harjoitella suomen kieltä ja vahvistaa osallisuutta suomalaiseen yhteiskuntaan.

Teema ”Kielen oppiminen ja kommunikaatio” on olennainen, sillä aineiston perusteella suomen kielen oppiminen ja toimiva vuorovaikutus ovat keskeisiä tekijöitä kotoutumisen edistämässä sekä ryhmätoiminnan onnistumisessa. Nämä teemat ovat myös keskeisiä tekijöitä perhelähtöisen toimintamallin kehittämisen kannalta, sillä tarkoituksena on, että äidit ja lapset oppivat yhdessä. Aineistosta ilmenee, että ryhmät tarjoavat äideille mahdollisuuden harjoitella kieltä käytännönläheisesti arkisten tilanteiden kautta, mikä voi osaltaan tukea heidän osallistumistaan yhteiskuntaan. Alapuolella aineistosta muutama lainaus, joiden kautta tämä alaluku on syntynyt.

”Suurin haaste on kielimuuri ja sen seurauksena jotkut äidit tuntevat itsensä eristyneiksi yhteiskunnasta” (Haastateltava 1).

”Äideille ryhmässäni tärkeitä asioita ovat ensisijaisesti kielen oppiminen, tutustuminen suomalaiseen kulttuuriin sekä yleisesti arkipäivän sujuminen” (Haastateltava 2).

Kielelliset lähtökohdat nousivat keskeiseksi tekijäksi ryhmätoiminnan kehittämisen kannalta. Ryhmissä suomen kielen osaaminen on vaihtelevaa: osa osallistujista on vasta-alkajia, osa ymmärtää suomea jonkin verran, mutta ei juurikaan puhu ja osa puhuu sujuvaa suomen kieltä. Kotona lapsiaan hoitavilla äideillä kotoutuminen uuteen maahan on hitaampaa ja voi vaikeuttaa myöhempää työllistymistä (Työ- ja elinkeinoministeriö). Kotoutumisessa olennaista on uuden kielen oppiminen, joka nähdään myös ryhmissä tärkeänä. Kielitaito vaikuttaa oleellisesti siihen, miten osallistujat pystyvät osallistumaan toimintaan, ymmärtämään ohjeita sekä tuomaan omia mielipiteitään esille. Yhteisen kielen puuttuminen luo haasteita, joista on syntynyt erilaisia viestintätapoja ryhmiin. Esimerkiksi kuvien hyödyntäminen, elekieli ja esimerkin näyttäminen sekä kääntäjän käyttäminen ovat olleet tärkeitä keinoja kommunikoida.

Aineiston pohjalta voidaan sanoa, että äidit kokevat kielen oppimisen tärkeänä osana ryhmätoimintaa ja ovat motivoituneita kehittämään kielitaitoaan, jotta heidän arkensa uudessa maassa sujuisi paremmin. Ryhmätoiminta antaa mahdollisuuden käyttää kieltä käytännössä ja harjoitella keskustelua muiden äitien ja luotsin kanssa. Käytännönläheinen oppiminen tukee äitejä myös kotoutumisprosessissa, sillä se mahdollistaa sujuvamman kommunikoinnin niin ryhmässä kuin sen ulkopuolellakin. Aineistosta nousee esiin myös se, että ryhmän ympäristö tukee kielen oppimista ja sopeutumista uuden maan kulttuuriin. Matalan kynnyksen toiminta, turvallinen ja kannustava ympäristö ovat aineiston pohjalta elementtejä onnistuneeseen ryhmäkertaan. Ryhmätoiminnan avulla äidit saavat kielellisen tuen lisäksi myös sosiaalista tukea, joka auttaa heitä sopeutumaan ja mahdollisesti löytämään paikkansa yhteiskunnassa.

Kielitaidon kehittäminen nähdään tavoitteena. Toiminnassa pyritään tukemaan kielen oppimista arjen tilanteissa ja konkreettisessa tekemisessä. Luotsit rohkaisevat käyttämään suomen kieltä matalalla kynnyksellä ja tuki on koko ajan saatavilla sekä muilta osallistujilta että luotsilta. Yksinkertaisten, arkisten harjoitteiden kautta kielen opiskelu tapahtuu luonnollisesti ja mukana on erilaisia harjoitteita, joiden kautta esimerkiksi sanastoa opiskellaan. Toiminnalliset menetelmät ovat olleet vielä vähäisiä toiminnassa, ja niiden kautta voitaisiin löytää yhteisiä tapoja oppia suomen kieltä esimerkiksi pelien tai leikkien kautta, jolloin lapsetkin on huomioitu ryhmän toiminnassa.

Lisäksi esiin nousi kielelliseen eriarvoisuuteen liittyvää pohdintaa. Ryhmissä osa saattaa puhua suomea sujuvasti ja osa vähemmän, jolloin luotseille haastavaksi muodostuu sellaisen toiminnan rakentaminen, joka olisi saavutettavaa jokaiselle. Ratkaisuna tähän nähtiin erilaiset toiminnalliset menetelmät ja mahdollisuus edetä omaan tahtiin joustavasti. Kokonaisuudessaan käy ilmi, että kielelliset ja kulttuuriset lähtökohdat eivät ole pelkästään haasteita, vaan ne rikastuttavat ryhmän toimintaa. Tärkeää on, että toiminta perustuu avoimuuteen, kulttuuriseen sensitiivisyyteen sekä vuorovaikutuksellisuuteen. Samoin tärkeää on ottaa osallistujien toiveet ja tarpeet huomioon ja suunnitella sen pohjalta toimintaa sekä muuttaa sitä lapsiystävälliseksi.

Teema ”Äitien roolit ja perheen merkitys” tuli aineistosta esiin, sillä monissa haastatteluissa korostettiin äitien roolia kotoutumisprosessin aikana. Aineistosta nousi esiin äitien rooli kotona ja yhteisössä, jotka ovat keskeisiä lasten ja perheen hyvinvoinnin kannalta. Perheen merkitys nähtiin keskeisenä tekijänä äitien sopeutumisessa uuteen ympäristöön, erityisesti kielen oppimisessa. Äidin roolin vaihtelevuus tuli aineistosta esiin uudessa maassa olevien haasteiden kautta, sillä roolit ovat joissakin tilanteissa nurinpäin, ja lapset auttavat vanhempiaan arkiasi-oissa.

”Jotkut äidit kamppailevat roolinsa kanssa, erityisesti lasten tukemisessa, Lapset tukevat joskus äitejään asioiden ymmärtämisessä, sillä äidit eivät osaa kieltä yhtä hyvin kuin lapset.” (Haastateltava 1)

”Nuoret lapset joutuvat joskus auttamaan vanhempiaan asioiden hoidossa.” (Haastateltava 3)

Haastattelujen perusteella äitien roolit osoittautuvat haastaviksi silloin, kun kotoutuminen on ollut vaikeaa. Nämä haasteet heijastuvat suoraan perheen arkielämään ja käytännön tilanteisiin. Monesti apua pyydetään esimerkiksi lapsilta, joiden suomen kielen osaaminen on parempaa ja tämä luo asetelman, jossa roolit ovat erilaiset kuin ne ovat aiemmin olleet. Lapset usein integroituvat uuteen maahan nopeammin varhaiskasvatuksen ja koulun myötä, mutta vanhemmilla ei ole samanlaista mahdollisuutta toimia kantaväestön kanssa, varsinkaan kotiäideillä. Teoreettisesta viitekehyksestä tuloksiin sopii sekä akkulturaatioteorian sisältö että Bronfenbrennerin ekologisen systeemiteorian sisältö. Akkulturaatioteoriassa on erilaisia strategioita, joiden kautta maahanmuuttaja integroituu yhteiskuntaan ja ekologisessa systeemiteoriassa tarkastellaan vuorovaikutussuhteiden merkitystä. Ekologisessa systeemiteoriassa mikrosysteemin näkö-

kulmasta perheen sisäiset suhteet, kuten äidin ja lapsen välinen vuorovaikutus, vaikuttavat suoraan äidin integroitumiseen. Mesosysteemi taas kertoo lähisuhteiden välisessä vuorovaikutuksessa, joka vaikuttaa akkulturaatiostrategian muodostumiseen. Erityisesti niissä tilanteissa, joissa lapset auttavat ja tukevat äitejään arjessa, osoittavat mikrosysteemin vuorovaikutuksen muutoksen (Cherry 2023). Maahanmuuttajataustaisten äitien kohdalla vaikutus voi olla monimuotoista, ja siihen vaikuttaa suuresti ympäristön vastaanottavuus. Esimerkiksi tässä tapauksessa äitien integroituminen yhteiskuntaan ja kielen sekä kulttuurin oppiminen voi olla suoraan vaikutuksessa koko perheen akkulturaatiostrategian kehittymiseen. Jos äideillä on mahdollisuus oppia suomen kieltä ja kulttuuria sekä päästä mukaan yhteiskuntaan, on heillä paremmat mahdollisuudet tukea lapsien integroitumista.

Aineiston pohjalta aihe on arka ja äidit tarvitsevat enemmän tukea integroitumiseen, jotta he voisivat olla lastensa tukena esimerkiksi käytännön asioissa tai kouluun liittyvissä tehtävissä. Monissa haastatteluissa korostettiin, että äidit voivat kokea roolinsa epäselväksi ja joissakin tilanteissa jopa käänteisiksi, erityisesti silloin, kun lapset ovat omaksuneet kielen ja kulttuurin nopeammin. Tästä seuraa, että äidit eivät pysty samalla tavalla auttamaan lapsiaan kuin aiemmin. Tästä voi seurata ahdistuneisuutta tai eristäytyneisyyden tunnetta, kun rooli on erilainen. Äidit tarvitsevat tukea roolin muutokseen ja erityisesti oman kotoutumisprosessin tukemiseen, jotta he voivat olla omien lastensa apuna kotoutumisprosessin aikana.

Roolin muutos voi olla yhteydessä myös akkulturaatiostrategioiden kehitykseen, erityisesti marginalisaation ja assimilaation osalta. Marginalisaatiossa vaikutukset ovat pitkälti negatiivisia sekä maahanmuuttajalle että valtaväestölle, sillä maahanmuuttaja ei halua säilyttää omaa kulttuuriaan eikä integroitua uuteen yhteiskuntaan (Schubert, 66). Aineiston pohjalta tätä ei ollut näkyvissä, mutta ilman tarvittavaa apua ja tukea tämän strategian kehitys on mahdollinen. Assimilaatiossa maahanmuuttaja luopuu täysin omasta alkuperäisestä kulttuuristaan ja omaksuu vain valtakulttuurin (Ramadan, 48). Roolin muutos voi aiheuttaa painetta mukautua valtakulttuuriin, jotta vanhempi voisi tukea lapsiaan. Tällainen tilanne kuitenkin usein tarkoittaa sitä, että perheen alkuperäinen kulttuuri jää pois. Tämä ei ole ideaalinen tilanne, sillä alkuperäinen kulttuuri on iso osa koko perheen hyvinvointia ja tapoja. Lähtökohtaisesti tavoitteena on toteuttaa integraatiostrategiaa, jossa maahanmuuttaja haluaa säilyttää omaa kulttuuriaan samalla, kun hän omaksuu uuden kulttuurin piirteitä (Virolainen 2022).

Teema ”Lasten rooli ryhmässä ja siihen liittyvät haasteet” on olennainen aineistosta nouseva teema, joka liittyy vahvasti myös perhelähtöisen toimintamallin kehitykseen. Aineiston pohjalta lasten mukanaolon mahdollisuus on kriittinen, jotta äidit pääsevät osallistumaan ryhmätoimintaan, mutta samanaikaisesti se tuo mukanaan uusia haasteita toimintaan.

”Lasten mukanaolo ryhmässä voi olla sekä positiivista että häiritsevää” (Haastateltava 1)

”Lapset mukana ryhmässä tuovat turvallisuudentunnetta äideille” (Haastateltava 4)

Lasten rooli oli kaksijakoinen: sillä oli sekä hyviä että haastavia puolia. Pääosin tulokset olivat positiivisia, ja ne liittyivät äitien turvallisuuden tunteeseen ja siihen, että lasten mukanaolo antaa äideille enemmän mahdollisuuksia osallistua toimintaan. Kuitenkin lasten mukanaolo ja rooli ryhmässä aiheuttaa haasteita erityisesti tilanteissa, jolloin lastenohjausta ei ole saatavilla. Suuri osa lapsista on vielä pieniä, eivätkä he ole kykeneväisiä itsenäiseen leikkiin, jolloin äitien huomio on sidoksissa lastensa tarpeisiin. Ratkaisun löytäminen on tärkeää, sillä hankkeella ei ole mahdollisuutta tarjota joka kerralla lastenohjausta. Perheen dynamiikan huomioonottaminen ja joustavan ryhmätoiminnan suunnittelu on tärkeää, jotta osallistuminen on mahdollisimman helppoa. Samoin kielellisten valmiuksien huomioiminen, sillä ryhmässä kielen taso on vaihtelevaa sekä lapsilla että äideillä.

Perhelähtöisyyden näkökulmasta toiminnan suunnittelu lähtee koko perheen tarpeista. Koko perhe nähdään kokonaisuutena, jonka tarpeet, voimavarat ja arvot otetaan huomioon suunnittelutyössä sekä toteutuksessa (Kehitysvammaliitto ry). Aineiston perusteella on tärkeää ottaa toiminnan suunnittelussa huomioon myös lasten läsnäolo, sillä mahdollisuus osallistua ilman lapsia ei välttämättä ole mahdollista. Lasten mukanaolo vahvistaa äitien turvallisuudentunnetta ja antaa mahdollisuuden toteuttaa ryhmätoimintaa aktiivisemmin. Samoin äitien osallistumismahdollisuudet voivat olla suoraan yhteydessä siihen, kuinka hyvin lapsi voi osallistua ryhmätoimintaan ja miten hänen tarpeensa on huomioitu. Jos lapsille ei ole suunniteltu toimintaa, äitien huomio kiinnittyy enemmän lapseen ja oma oppiminen voi jäädä taka-alalle. Siksi on tärkeää suunnitella toimintoja myös yhteisesti, jotta ryhmäkerta voisi olla joka kerralla saavutettavaa ja tarjota äideille apua ja tukea.

Teema ”Kulttuurierot ja niiden huomioiminen” tuli esiin ryhmätoiminnan järjestämisen kannalta sekä tulevan perhelähtöisen toimintamallin kannalta. Tieto on olennainen, sillä ryhmissä on osallistujia erilaisista kulttuuritaustoista, joissa on piirteitä, mitä tulee ottaa huomioon.

”On haastavaa suunnitella aktiviteetteja, jotka sopivat kaikkiin kulttuuritaustoihin” (Haastateltava 1)

”Kulttuurieroihin omaksuminen on yksi tärkeimmistä kysymyksistä” (Haastateltava 3)

Akkulturaatiossa kulttuurit muuttuvat jatkuvan vuorovaikutuksen seurauksena (Schubert, 65), ja vuorovaikutus voi aiheuttaa haasteita maahanmuuttajataustaisille äideille sekä koko perheelle. Aineiston perusteella ryhmätoiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa kielelliset ja kulttuuriset lähtökohdat nousivat tärkeäksi tekijäksi. Erityisesti korostui se, että osallistujien vaihtelevat kielitaidot ja suomen kielen osaamisen taso vaikuttavat olennaisesti vuorovaikutukseen ja ryhmätoiminnan sisältöön. Yhteisen kielen puute sekä haastaa ryhmän toimintaa että luotsien työtä, mutta samalla se tuo uudenlaisia, luovia toimintatapoja ryhmään. Kulttuurien kohtaamisessa voi syntyä erilaisia haasteita, kuten kielimuuri, kulttuurierot tai sosiaalisten verkostojen luomisen vaikeus (Schubert, 63–65). Nämä näkyvät myös ryhmätoiminnassa laajasti ja ovat asioita, joissa koetaan tarvitsevan enemmän tukea sekä luotsin näkökulmasta että äitien näkökulmasta.

Akkulturaatioteoriassa keskitytään siihen, miten yksilöt ja perheet omaksuvat uuden maan kulttuurin piirteitä samalla säilyttäen oman kotimaansa kulttuurisia käytäntöjä (Schubert, 65–66). Aineistosta ilmenee, että ryhmissä on haasteita kulttuurien yhdistämisessä ja erilaiset tavat ja perinteet ovat asioita, joihin on tärkeää perehtyä. Erityisesti esille tulee kulttuurisensitiivisyyden huomioiminen sekä kyky ottaa huomioon eri taustoista tulevien osallistujien tarpeita. Kulttuurisensitiivinen työote pitää sisällään kunnioittavan kohtaamisen sekä sanallisesti että sanattomasti (Suomen mielenterveysseura ry). Tämän tärkeys tulee esille aineistosta, sillä osallistujat ovat eri kulttuuritaustoista. Kulttuurierot ja niiden omaksuminen on yksi tärkeimmistä aiheista, joissa osallistujat tarvitsevat tukea muun arjen keskellä. Osallistujien omat kulttuuriset tavat ovat tärkeitä ottaa toiminnassa huomioon, sillä jokaisella on oltava mahdollisuus ylläpitää omaa kulttuuriaan (Pennola, 84).

Aineistosta kulttuurisensitiivisyyden kannalta tulee erityisesti esille eri uskontojen juhlat ja pyhäät, joiden huomioiminen on tärkeää osallistujien hyvinvoinnin kannalta. Esimerkiksi tämän

opinnäytetyön tekemisen aikana vietettiin Ramadania ja Eid al-Fitr-juhlaa, joiden huomioon ottaminen on erityisen tärkeää ryhmissä, joissa näitä vietetään. Akkulturaatioteorian strategioista ryhmätoiminnan kautta eniten nousee esiin toive integraatiosta, eli siitä, että maahanmuuttaja haluaa säilyttää omaa kulttuuriperintöään ja samanaikaisesti omaksua uuden kulttuurin piirteitä (Virolainen 2022). Tämä näkyy osallistuvien äitien motivaatiossa oppia uutta ja sitoutuneisuudessa ryhmätoimintaan. Heillä on mielenkiintoa oppia suomen kieltä ja kulttuuria ja käyttää tätä oppimaansa tietoa muissa arjen tilanteissa.

Teema ”Osallistumisen esteet ja tuen tarpeet” tulevat aineistosta esille ja sen pohjalta voi päätellä, mitkä aiheet ovat äideille olennaisia. Osallistumisen esteet liittyvät niin perheen ja lasten osallistumiseen kuin uskonnollisiin ja kulttuurillisiin tekijöihin. Tuen tarpeita tulee aineiston pohjalta esille kielellisistä ja kulttuurillisista haasteista, sosiaalisesta eristäytymisestä ja vertais-tuen tarpeesta sekä tarpeiden tunnistamiseen ja erilaiseen tukeen liittyen.

”Osa äideistä kokee jäävänsä yhteiskunnan ulkopuolelle. Osalla on haasteita oman roolinsa kanssa. Kielen oppiminen on myös tärkeää” (Haastateltava 1)

”Uskonnolliset perinteet vaikuttavat ryhmän toimintaan” (Haastateltava 4)

Aineiston pohjalta löytyi monia olennaisia asioita ryhmätoiminnan esteeksi, jotka tulee ottaa suunnittelutyössä huomioon. Perheen ja lasten osallistumisen huomioimisessa tulee ottaa huomioon, että ilman lapsia ei ole välttämättä mahdollisuutta osallistua ja lapset voivat olla minkä ikäisiä vain tullessaan ryhmään. Ryhmissä käy niin vauvaikäisiä kuin ala-asteikäisiä, jolloin äitienkin huomio kiinnittyy lapsiin eri tavalla. Pienet lapset sitovat äitejä enemmän kuin vanhemmat, joten suunnittelussa on hyvä ottaa huomioon joustavuus sekä se, että äidit eivät aina pysty osallistumaan jokaiseen suunniteltuun aktiviteettiin. Ekologisen systeemiteorian (Cherry) mukaan osallistumisen esteet johtuvat monien eri systeemien vuorovaikutuksesta, Esimerkiksi lapsen ikä ja hoivan tarve mikrosysteemissä voi estää osallistumista, ellei mesosysteemissä ole tarjolla joustavia rakenteita. Mesosysteemi on tässä tapauksessa ryhmätoiminta, ja tarjottavilla rakenteilla on merkitystä äitien osallistumisen onnistumiseen. Samoin perhelähtöisyyden näkökulmasta (Kehitysvammaliitto ry) pohdittaessa osallistumisessa tällä hetkellä olevat esteet tulisi nähdä suunnittelussa lähtökohtina, eikä ongelmakohtina. Uskonnollisia ja kulttuurisia tekijöitä tulee esille siinä, että tietyt asiat voivat vaikuttaa osallistumiseen esimerkiksi pyhien aikana. Tämä onkin otettu ryhmissä huomioon, ja äitejä on kuunneltu siinä, miten he haluavat ryhmäkertojen kokoontuvan.

Teema ”Ryhmätoiminnan rakenne ja kehittämismahdollisuudet” sisältää tapaamisen rakentamiseen liittyviä seikkoja, äitien toiveita ryhmätoiminnalta sekä erilaisia vinkkejä siihen, mitä toiminta voisi tulevaisuudessa pitää sisällään.

”Tapaamisella tulee olla selkeä rakenne ja jos kaikenikäiset lapset ovat kutsuttuja pitäisi olla mahdollisuus hoitaa kaikkia. On vaikeaa esimerkiksi alle 2-vuotiaiden lasten kanssa hoitaa heitä ja on tärkeää tietää mitkä asiat rajoittavat pienten lasten osallistumista” (Haastateltava 1)

”Lyhyitä ja hauskoja käsintehtyjä vinkkejä lasten kanssa. Tai voi tehdä ruokaa lapsen kanssa” (Haastateltava 3)

Tämän tutkimuksen tarkoituksen mukainen perhelähtöinen toimintamalli koettiin hyvänä ideana, joka voisi tukea perheitä kotoutumisprosessissa. Yhteinen oppiminen mahdollistaa äitien tarpeiden mahdollistamisen samalla, kun lapset saavat tukea omassa kehityksessään. Aineiston pohjalta voidaan todeta, että mallin joustavuus ja kohdennettu aktiviteetti sekä äideille että lapsille mahdollistaa uudenlaisen oppimisen. Bronfenbrennerin ekologinen systeemiteoria (Cherry) tukee aineistosta saatua tietoa: voidaan ajatella, että ryhmätoiminta tapahtuu mikrosysteemin ympäristönä, jossa tärkeänä on äitien ja lasten välinen vuorovaikutus, sosiaalinen tuki ja oppiminen. Ympäristön rakenteelliset ratkaisut näkyvät myös osallistumisen mahdollisuuksissa.

Hankkeen luotsit saavat mallin erilaisesta ohjaustyylistä, jota voi käyttää, kun lastenohjausta ei ole saatavilla. Näin jokainen ryhmäkerta voi antaa äideille sen avun ja tuen, mitä he tarvitsevat. Käytännössä tämä malli antaa mahdollisuuden toteuttaa ryhmätoimintaa toiminnallisten aktiviteettien kautta, jotka tukevat kielen oppimista ja kulttuuriin sopeutumista. Toisaalta analyysistä selviää myös se, että yhdessä tekeminen ei välttämättä ole toiveena jokaiselle ryhmäkerralle, sillä äidit haluavat olla ryhmissä myös rauhassa, muiden aikuisten kanssa ja keskustella.

5.3 Ylälukujen ja päälukujen muodostaminen

Seuraava vaihe induktiivisessa sisällönanalyysissä on luoda teemoista ylälukuja. Tässä vaiheessa yhdistin sopivia teemoja yhteen, ja nimesin ne suurempaan kokonaisuuteen yläluvuksi. Alapuolella vielä taulukon muodossa ylälukuihin abstrahointi.

Yläluku	Teemat
---------	--------

Ryhmätoiminnan merkitys kotoutumisessa	Kotoutumisen tukeminen ryhmätoiminnan kautta
Lasten ja äitien osallistuminen ryhmässä	Lasten rooli ryhmässä ja siihen liittyvät haasteet Äitien roolit ja perheen merkitys
Kulttuuriset ja kielelliset näkökulmat	Kulttuurierot ja niiden huomioiminen Kielen oppiminen ja kommunikaatio
Osallistumisen haasteet, ratkaisut ja kehittämismahdollisuudet	Osallistumisen esteet ja tuen tarpeet Ryhmätoiminnan rakenteet ja kehittämismahdollisuudet

Taulukko 2 Teemojen jäsentelyä

Ylälukuja syntyi yhteensä neljä, ja niiden alle jakautuvat kaikki teemat. Teemoja on yhdistelty, jotta aineisto saadaan tiiviimpään muotoon ja yläluvut on nimetty siten, että ne kuvastavat tarkasti teemoja.

Tämän abstrahoinnin pohjalta jäljelle jää vain päälukujen muodostaminen. Näitä muodostaessa ylälukuja ryhmitellään ja ne nimetään niihin sopivalla otsikolla. Tämän vaiheen jälkeen alkaa induktiivisen sisällönanalyysin viimeinen vaihe eli tulosten raportointi. Siinä raportoidaan ensin pää- ja yläluokat ja sitten alaluokat taulukkoon. (Elo & Kajula & Kääriäinen & Tohmola, 223).

Pääluku	Yläluku	Teemat
Ryhmät ja kotoutuminen	Ryhmätoiminnan merkitys kotoutumisessa Lasten ja äitien osallistuminen ryhmässä	Kotoutumisen tukeminen ryhmätoiminnan kautta Äitien roolit ja perheen merkitys Lasten rooli ryhmässä ja siihen liittyvät haasteet

Kielelliset ja kulttuuriset lähtökohdat ryhmätoiminnan kehittämisessä	Kulttuuriset ja kielelliset näkökulmat Osallistumisen haasteet, ratkaisut ja kehittämismahdollisuudet	Kulttuurierot ja niiden huomioiminen Kielen oppiminen ja kommunikaatio Osallistumisen esteet ja tuen tarpeet Ryhmätoiminnan rakenteet ja kehittämismahdollisuudet
---	--	--

Taulukko 3 Induktiivisen sisällönanalyysin mukainen raportointi

Induktiivisen sisällönanalyysin tuloksena syntyi kaksi päälukua, jotka kuvaavat tutkimusaineistosta nousseita keskeisiä teemoja: ”Ryhmät ja kotoutuminen” sekä ”Kulttuuri, kieli ja osallistumisen haasteet kotoutumisessa”. Näiden kahden pääluvun alle on jäsenneilty ylälukuja ja alalukuja, jotka tarkentavat teemojen sisältöjä. Analyysin tulokset vastaavat tutkimuskysymyksiin monipuolisesti. Ryhmätoiminta edistää kotiäitien kotoutumista tarjoamalla kielellistä tukea, yhteisöllisyyttä ja vertaistuen mahdollisuuden. Äitien ja lasten yhteinen osallistuminen on mahdollista, kun toiminnassa on huomioitu perheen tarpeet ja rinnakkaisen tai toiminnallisten tehtävien hyödyntäminen. Käytännön malleiksi nousivat visuaaliset ja toiminnalliset menetelmät, jotka eivät edellytä vahvaa kielitaitoa. Luotsit toivovat tulevalta mallilta joustavuutta, saavutettavuutta ja kulttuurisensitiivisyyttä.

6 TULOKSET JA YHTEENVETO

Tämän opinnäytetyön tuloksena syntyy ryhmissä pilotoitu perhelähtöinen toimintamalli, jossa sekä äidit että lapset osallistuvat aktiviteetteihin yhdessä. Aktiviteeteissa on mukana teema, mitä äidit kerralta kaipaavat. Samalla on syntynyt ideapankki, jossa on erilaisia ohjausideoita, joita luotsit voivat halutessaan käyttää jatkossa niillä ryhmäkerroilla, kun lapsille ei ole ohjaajaa saatavilla. Ideapankin sisällön kuvaus on liitteessä 4.

Opinnäytetyön lopputulos on juuri sitä, mitä tilaaja on toivonut. Tilaajan kanssa sovimme, että opinnäytetyön aikana perhelähtöistä toimintamallia kuvataan ja pilotoidaan hankkeen ryhmissä ja mikäli mahdollista, prosessin aikana voisi syntyä resurssipankki. Resurssipankki vaihtoi matkan varrella nimeään ideapankiksi.

6.1 Synteesi

Analyysin perusteella perhelähtöisen ryhmätoiminnan kehittämisessä olennaista on huomioida osallistujien kielelliset ja kulttuuriset lähtökohdat, perheiden erilaiset tarpeet sekä ryhmien väliset vuorovaikutussuhteet. Ryhmätoiminta tarjoaa osallistujille mahdollisuuden sosiaaliseen verkostoitumiseen, arkiseen kielenkäyttöön ja kulttuurienväliseen oppimiseen. Toiminnan suunnittelussa tärkeää on huomioida, että erityisesti äitien ja lasten yhteinen osallistuminen mahdollistuu käyttämällä joustavia ja toiminnallisia menetelmiä. Lapsen läsnäolo ei saisi haastaa äitien osallistumista, vaan tukea sitä.

Koko aineisto tiivistyi kahteen pääteemaan: ryhmät ja kotoutuminen ja kielelliset ja kulttuuriset lähtökohdat ryhmätoiminnan kehittämisessä. Näiden teemojen alle on kerätty aineistosta saatuja osa-analyysejä, joiden merkitystä tarkastellaan seuraavissa kappaleissa tämän kehitystehävän kannalta.

Ensimmäinen pääteema, Ryhmät ja kotoutuminen, korostaa ryhmätoiminnan roolia kotoutumisen tukemisessa. Ryhmätoiminta koettiin turvalliseksi ympäristöksi, jossa on matalan kynnyksen mahdollisuus harjoitella suomen kieltä, saada vertaistukea sekä mahdollisuus keskustella arjen haasteista. Erityisesti äitien osallistuminen toimintaan nähtiin merkityksellisenä koko perheen kotoutumisen näkökulmasta. Äitien rooli ja osallisuus edistävät heidän omaa oppimistaan sekä koko perheen kotoutumisprosessia. Lasten mukanaolo ryhmissä mahdollistaa yhteisen tukemisen ja oppimisen, mutta vaatii myös suunnitelmallisuutta ja joustavuutta. Ryhmätoiminnassa lasten mukanaolo tuo sekä mahdollisuuksia että haasteita. Toiminnan kehittämisessä on

tärkeää huomioida lasten ikätaso ja tuen tarpeet siten, että äitien on mahdollista osallistua ilman, että lasten läsnäolo olisi haasteena äitien oppimiselle.

Toinen pääteema, Kielelliset ja kulttuuriset lähtökohdat ryhmätoiminnan kehittämisessä, tuo esiin monikielisen ja monikulttuurisen toimintaympäristön piirteitä. Kulttuurierot vaikuttavat esimerkiksi osallistumisen tapoihin ja odotuksiin, joiden kautta luotsien kulttuurinen osaaminen ja tilannetaju ovat tärkeässä roolissa. Äitien osallistumista voidaan tukea käyttämällä visuaalisia materiaaleja, selkeää kieltä ja toiminnallisia menetelmiä, joissa on huomioitu erilaiset kielen osaamisen tasot ja lasten osallistuminen. Ryhmien ohjaamisessa tärkeää on huomioida osallistujien erilaiset taustat ja nykytilanteet ja suunnitella aktiviteetit heille sopiviksi.

Kielen oppiminen tapahtuu arkisten tilanteiden ja toiminnan kautta, mikä edellyttää selkeää viestintää ja visuaalisia tukimateriaaleja. Äitien ja lasten yhteisessä tekemisessä olisi tärkeää ottaa huomioon esimerkiksi toiminnalliset menetelmät, jolloin toiminta on myös lapsille mieleistä. Kielen oppiminen tapahtuu osana muuta vuorovaikutusta, jossa osallistujat oppivat käyttämään uutta kieltä käytännön tilanteissa.

Induktiivisen sisällönanalyysin perusteella voidaan sanoa, että perhelähtöinen ryhmätoiminta olisi toivottu vaihtoehto perinteiselle ryhmätoiminnalle. Se yhdistää kielen oppimisen, vanhemmuuden tukemisen ja sosiaalisen vuorovaikutuksen kautta syntyvän osallisuuden. Toiminnan kehittämisessä olennaista on suunnitella toimintaa sellaiseksi, että ne mahdollistavat äitien ja lasten osallistumisen yhdessä. Monipuoliset ja helposti lähestyttävät aktiviteetit, joissa on huomioitu paikalla olevien lasten ikä, mahdollistaa erilaisen tavan oppia sekä äideille että lapsille.

Kehittämistyön näkökulmasta tilaa olisi hyvä syventää luotsien osaamista liittyen toiminnallisten menetelmien käyttöön ja erilaisten oppimismahdollisuuksien hyödyntämiseen. Lisäksi erilaisten kommunikaatiomenetelmien selvittäminen ja käyttöönotto helpottaisi ryhmissä, joissa haasteena luotsien ja osallistujien välillä on kielimuuri. Vuorovaikutus ilman yhteistä kieltä on hyödyllinen myös lasten kanssa työskennellessä, jotta voidaan taata sujuva ohjaus.

Kehittämistyön aikana on syntynyt ideapankki, joka sisältää erilaisia toiminnallisia ohjausmahdollisuuksia ryhmäkerroille. Näitä ohjaustapoja voidaan jatkossa hyödyntää ryhmäkerroilla ilman lastenohjausta, jolloin äidit voivat osallistua yhdessä lasten kanssa. Tällöin sekä äidit että lapset hyötyvät toiminnasta kotoutumisen näkökulmasta kielellisesti ja sosiaalisesti. Tilaa olisi hyvä varmistaa, että ideapankki on helposti saatavilla ja sitä voidaan jatkuvasti täydentää

uusilla ideoilla, jotka tukevat osallistujien tarpeita. Ideapankin laajentaminen ja monikielisten materiaalien kehittäminen voisi olla myös apuna jatkossa.

6.2 Pilotoinnin kuvaukset ryhmissä

Raisiossa ryhmäkerta toteutettiin maanantaina 31.3.2025. Alustavasti ryhmän luotsin kanssa olimme keskustelleet ryhmäkerran aiheesta ja toiveesta, ja tämä painottui värien opiskeluun suomen kielellä. Ryhmässä äidit ovat vielä suomen kielen vasta-alkajia, joten toiminta perustuu alkeiden opiskeluun. Ryhmäkerran aktiviteeteiksi etsin verkosta tulostettavat toimintakortit, väribingoruudukon, muistipelin sekä tein värien tunnistamiseen liittyvän Kahoot-tietovisan.

Ryhmäkerta aloitettiin toimintakorttien avulla. Toimintakorteissa oli käytössä sekä äideille sopivia kortteja että lapsille sopivia kortteja. Yhdistin tässä Pikku Kakkosen toimintakortit sekä Papunet-verkkosivulta tulostettavat, aikuisille sopivat toimintakortit. Tarkoituksena oli, että jokainen osallistuja etsii sellaisia kuvia, jotka kuvaavat heidän mennyttä viikonloppuaan. Aktiviteettiin osallistuttiin innokkaasti, ja äidit kertoivat omalla suomen kielen taidollaan kuvista ja niiden sisällöistä sekä siitä, mitä he olivat viikonlopun aikana tehneet. Mukana olleet isommat lapset olivat tässä myös mukana, ja he kertoivat myös omasta viikonlopustaan kuvien kautta. Pienemmät lapset katsoivat kuvia muutaman kerran, mutta paikan lelut veivät tämän aktiviteetin osalta voiton. Tämä ei kuitenkaan haitannut, sillä olimme kaikki samassa tilassa ja pienempien lasten leikki oli rauhallista.

Keskustelun jälkeen siirryimme toiminnallisiin, pelillisiin aktiviteetteihin. Aloitimme Kahootilla, johon olin kerännyt 10 kysymystä. Kysymykset oli kirjoitettu sekä suomeksi että osallistujien äidinkielellä, jotta kysymykset olisivat ymmärrettäviä. Äidit osallistuivat tähän innokkaasti sekä isommat lapset olivat myös pelissä mukana. Naurua riitti, ja kysymykset olivat selkeästi toimivia, kun ne oli myös kirjoitettu osallistujien äidinkielellä. Tietovisassa aikaa lukemiseen on vähän, niin on tärkeää, että osallistujat myös ymmärtävät, mihin he ovat vastaamassa. Jokaisen kysymyksen kohdalla luin kysymyksen suomen kielellä osallistujille, jotta puhe olisi koko ajan läsnä. Kysymykset olivat yksinkertaisia, kuten ”Minkä värinen tämä on?” ja kuvassa oli esimerkiksi pehmolelu tai jokin ruoka. Kysymyksissä saatiin sekä oikeita että vääriä vastauksia, mikä osoitti sen, että tietovisa ei ollut liian haastava osallistujille.

Tietovisan jälkeen pelasimme väriaiheista bingoa. Osallistujille jaettiin bingoruudukot, jossa oli eri värejä. Peli ei ollut osallistujille aiemmin tuttu, joten yhdessä ryhmän luotsin kanssa

kerroimme, miten peliä pelataan. Käytin tässä apunani Wheel of Names- nimistä verkkosivua, johon pystyy kirjoittamaan onnenpyörään värien nimiä suomeksi. Pyörää pyöräytettiin ja sitä kautta tulevat, suomenkieliset nimet väreistä piti tunnistaa omasta ruudukosta. Tässä minulla oli itselläni apuna värikortit, joita näytin myös pelin aikana, jotta jokainen osallistuja ymmärsi, mikä väri on kyseessä. Peli toi innokkuutta ja iloa ryhmään.

Nämä pelilliset aktiviteetit toimivat ryhmässä hyvin suomen kielen opiskelun tukena. Isommat lapset osallistuivat mukaan, mutta pienemmät leikkivät mieluummin ryhmästä löytyvillä leluilla. Tähän siis kehitysehdotuksena vielä se, että menetelmä olisi myös kiinnostavaa pienemmille lapsille. Vaikka heidän leikkinsä ei pelailua häirinnyt, tavoitteena oli kuitenkin, että jokainen osallistuu. Äideiltä kerätty suullinen palaute kerran jälkeen oli positiivista: pelailun kautta oppiminen toi innokkuutta, jännitystä ja oli erilaista. Luotsin palaute ryhmäkerralta oli myös positiivinen, ja toiveena oli, että voisin tehdä enemmänkin tämän tyyllisiä tietovisoja ryhmään muistakin aiheista, mitä he ovat opiskelleet.

Varissuolla ryhmäkerta toteutettiin perjantaina 11.4.2025. Ryhmän luotsilta toiveena oli, että toiminta pohjautuisi tunnetaitojen opiskeluun ja samalla siihen liittyvän sanaston harjoittelemiseen. Ryhmässä suomen kieli on pääkielenä, ja pääosin osallistujat puhuvat sujuvaa suomea. Tämän vuoksi tavoitteena oli tukea tunnetaitojen kehittämistä sellaisten menetelmien kautta, jotka tarjoavat kielellistä haastetta ja mahdollisuuksia vuorovaikutukselle.

Ryhmäkerran aktiviteeteiksi valikoitui kolme tunnetaitoihin keskittyvää aktiviteettia: MAHTI-tunnekortit, Oppi & Ilon tulostettava tunnepeli sekä verkossa pelattava Tunne-etsivät peli. Ryhmäkerralla oli poikkeuksellisesti vähemmän osallistujia kuin oli odotettavissa, mikä vaikutti joidenkin aktiviteettien toimivuuteen ja vuorovaikutuksellisuuteen.

Ryhmäkerta aloitettiin MAHTI-tunnekorteilla, jotka oli jaettu tasaisesti pöydälle. Jokainen osallistuja sai kerätä tunnekorteista sellaiset, mitkä kuvastavat heidän päiväänsä ja tunnetilaansa sillä hetkellä. Tämä tehtävä toimi keskustelunavaajana ja lämmittelynä tunnetaitoihin. Keskustelun ohessa kävimme läpi keskeistä tunnesanastoa, jota osallistujat tarvitsivat seuraavissa aktiviteeteissa.

Toisena aktiviteettina käytettiin Oppi & Ilon tulostettavaa tunnepeliä, jonka tarkoituksena on tunnistaa erilaisia tunteita arjen tilanteissa. Pelin kautta vapaamuotoinen keskustelu oli mahdollista, joka tarjosi kielellisesti monipuolisen oppimisympäristön osallistujille. Pelin aikana huomattiin joitakin huomautuksia itse pelissä, mutta ne herättivät osallistujissa kiinnostusta ja

synnyttivät yhteistä pohdintaa. Kaiken kaikkiaan peli koettiin hyödylliseksi erityisesti siitä syntyvän keskustelun vuoksi.

Kolmantena aktiviteettina kokeiltiin Tunne-etsivät-verkkopeliä, jossa lasten oli tarkoitus tehdä pelin sisäisiä valintoja samalla, kun äidit seuraavat pelin etenemistä isommalta näytöltä. Käytännön toteutuksessa huomattiin kuitenkin teknisiä haasteita: tilassa oleva heikkotehoinen projektori heikensi kuvan laatua oleellisesti, mikä vaikeutti pelin seuraamista. Pelissä on suomen kielellä tekstitetty puhe, josta ei saanut selvää. Lisäksi pieni osallistujamäärä vaikutti vuorovaihtukseen pelin aikana. Peli voisi kuitenkin jatkossa toimia suuremmassa ryhmässä ja eri tavalla toteutetulla teknisellä tavalla. Näin se voisi olla osallistava menetelmä tunnetaitojen harjoitteluun sekä lapsille että äideille.

Aktiviteettien lopuksi kerättiin suullinen palaute toiminnasta. Tulostettava tunnepeli koettiin hyödyllisimmäksi näistä, ja se jätettiin ryhmän käyttöön myös tulevia kertoja varten. Vähäisen osallistujamäärän vuoksi on kuitenkin vaikea arvioida, kuinka käytetyt aktiviteetit voisivat toimia suuremmassa ryhmässä tai tilanteissa, joissa lapsia olisi mukana enemmän.

Keskustan ryhmäkerta toteutettiin tiistaina 15.4.2025. Tämän ryhmän painotus on keskittynyt äitien tarpeisiin liittyen koulutukseen ja työllisyyteen. Näin ollen ryhmäkerran sisältö suunniteltiin eroavaksi muiden ryhmien tapaamisien kanssa. Tavoitteena oli käsitellä unelmia ja tulevaisuuden toiveita, ja aktiviteeteiksi valittiin unelmakortit sekä kädentaitotuokio, jossa maalataan unelmataulu. Maalaustarvikkeina mukana oli perinteiset vesivärit ja maalit, mutta myös sormivärit, jotta mukana olevat lapset voisivat osallistua toimintaan.

Ryhmäkerran aloitukseen tuli muutos, sillä luotsi kokeili toisen opiskelijan tekemää aineistoa. Tämä vei osan ryhmäkerran ajasta, mutta ei merkittävästi haitannut toimintaa. Osallistujat tulivat myös paikalle eri aikoihin, jolloin yhteisesti aloitus ja aktiviteetit eivät olisivat onnistuneet. Ryhmäkertaan osallistui muutamia äitejä, joilla oli mukanaan alle vuoden ikäisiä lapsia, jonka vuoksi alkuperäistä suunnitelmaa muokattiin tilanteen mukaan.

Alkuperäinen tavoite oli herättää keskustelua unelmista ja tuoda osallistujille ajatusta siitä, millaisen taulun he voisivat maalata yhdessä lasten kanssa. Keskustelu jäi kuitenkin vähäiseksi, sillä osallistujat puhuivat mieluummin omalla äidinkielellään yhdessä luotsin kanssa. Tilanne huomioitiin joustavasti ja toimintaa muokattiin siten, että äidit ja lapset saivat maalata vapaasti.

Maalauksessa hyödynnettiin pääasiassa sormivärejä, ja aktiviteetin aikana syntyi muun muassa jalan- ja kädenjalkia, joita äidit koristelivat. Toiminta oli rauhallista ja mahdollisesti samalla äitien ja luotsin välisen keskustelun heitä kiinnostavista aiheista. Oma roolini jäi tässä ryhmäkerrassa vähäiseksi, sillä en puhu osallistujien kanssa yhteistä kieltä. Erilaisten kuvien kautta ohjeistin kuitenkin äitejä koristelussa, ja he pyysivätkin erilaisia ideoita maalausten koristeluun.

Kaiken kaikkiaan ryhmäkerrat olivat opettavaisia, ja toivat luotsille vaihtoehtoisen idean siihen, miten toimintaa voisi jatkossa järjestää, kun erillistä lastenohjausta ei ole saatavilla. Tärkeäksi nousi se, että toiminta on aktivoivaa ja pohjautuu äitien toiveisiin. Näissä aktiviteeteissa pyrittiin ottamaan vahvasti huomioon äitien tarpeet ja niiden pohjalta suunnitellut ohjaukset muutettiin lapsiystävällisiksi. Koko suunnitteluprosessin aikana syntyi paljon erilaisia ideoita, joita voisi käyttää jatkossa joko näissä ryhmissä tai ehkä tulevaisuudessa vastaanottokeskuksen ryhmässä, jos sellainen jossain kohtaa toteutuu. Näistä loin erillisen kansion ideapankiksi, jossa kaikki ideat on nimetty ja niiden sisältö on avattu selkeällä suomen kielellä.

7 POHDINTA

Opinnäytetyöprosessi on sisältänyt monia vaiheita ja ollut kaikin puolin opettavainen matka, jonka kautta olen saanut tarkastella perhelähtöistä työskentelyä sekä ohjaustyön merkitystä uudelta näkökulmasta. Matkan varrella syntynyt tieto ei jää vain paperille tähän opinnäytetyöhön, vaan sillä on mahdollista olla käytännön vaikutusta ryhmätoiminnan kehittämisessä. Tilaajan palaute ja kiinnostus työn jatkokäyttöön on vahvistanut kokemustani siitä, että työni on hyödyllinen ja sen tuottama tieto voi tukea tulevaa kehittämistyötä. Tässä pohdintaosiossa kerron tarkemmin omasta oppimisprosessistani sekä työn hyödynnettävyydestä, tilaajan palautteesta ja tulosten jalkauttamisesta.

7.1 Oma oppiminen koko opinnäytetyöprosessin aikana

Toimintamallin suunnitteluvaiheessa keskityin siihen, miten lasten mukanaoloa voitaisiin yhdistää äitien osallistumisen kanssa. Pohdin, millaiset aktiviteetit mahdollistaisivat samanaikaisesti sekä lasten osallistumisen että äitien oppimisen tukemisen. Tärkeää oli, että aktiviteetissa yhdistyisi yhteinen tekeminen ja yhdessä oppiminen. Näiden pohdintojen kautta aloitin aineiston keruun ja pyrin selvittämään luotsien ajatuksia toimintamallista ja siihen sisältyvistä teemoista.

Aineistonkeruun suunnittelun ja toteutuksen aikana pyrin yhdistämään teoreettisen tiedon ja käytännön tarpeet. Erityisesti sitä, millaisia sisältöjä olisi hyvä ottaa huomioon, jotta toimintamalli kohtaisi mahdollisimman hyvin kohderyhmää. Äitien rooli perheen arjessa sekä tuki kielelliseen ja kulttuuriseen oppimiseen nousi aineistosta vahvasti esille. Nämä aineistosta nousseet teemat ohjasivat työtäni eteenpäin niin tiedonkeruun kuin suunnittelunkin pohjalta.

Aineistonkeruun osalta koen, että haastattelukysymykset olivat selkeät ja niiden tarkoitus oli selvennetty haastateltaville tarvittaessa. Havainnointi jäi kuitenkin hieman pinnalliseksi, sillä en päässyt toteuttamaan sitä jokaisessa ryhmässä. Tämä rajoitti mahdollisuuksia kerätä syvällisempää tietoa ryhmän toiminnasta, mikä oli suoraan vaikutuksessa toimintojen suunnitteluun, koska käytettävissä ollut tieto jäi pintapuoliseksi. Yksi ryhmä vaihtoi myös paikkaa toimivampaan tilaan kesken opinnäytetyön etenemisen, mikä vaikeutti toiminnan kehittelyä, sillä ryhmä ei ole vielä vakiintunut. Lasten mukanaolo ryhmäkerroilla osoittautui sekä mahdollisuudeksi että haasteeksi: se mahdollisti perhelähtöisen työskentelyn, mutta vaatii luotseilta erilaista oh-

jaustyyliä ja toimintatapojen muokkaamista. Osallistujien kielitaidon vaihtelu vaikutti toiminnan suunnitteluun ja tilanteissa, joissa ei ole yhteistä kieltä, tärkeäksi nousi luovat ja visuaaliset ohjausmenetelmät.

Opinnäytetyön tiedonkeruun vaiheessa olen kehittänyt omaa taitoani sekä tiedonkeruussa että ohjaustilanteiden joustavassa suunnittelussa ja toteutuksessa. Tiedonkeruun aikana haasteet, kuten havainnoinnin pinnallisuus ja ryhmissä tapahtuneet muutokset, ovat auttaneet minua kehittämään ongelmanratkaisutaitojani ja suhtautumaan muutoksiin osana kehittämisprosessia. Opin tarkastelemaan syvällisesti syntyneitä aineistoa ja käsittelemään sitä kautta syntyneitä ohjausideoita kriittisemmin. Samalla ennakointi ja muutoksien mukana omien toimintatapojen muutos on ollut olennaista tiedonkeruun kannalta. Tässä vaiheessa ymmärsin, että kehittämis-työssä suunnitelmien tulee olla joustavia ja kaikki kerätty tieto voi olla tärkeää. Vaikka tietoa olisi määrällisesti vähän, voi sitä kautta saada huolellisen analysoinnin pohjalta paljon irti. Samalla opin tarkastelemaan omia havainnoitejani kriittisesti ja keräämään niistä olennaiset tiedot ulos.

Perhelähtöisen toiminnan suunnittelu ja toteutus koko opinnäytetyöprosessin aikana kehitti omaa ammatillista asiantuntijuuttani ja toi mukanaan uusia oppeja. Suunnittelun alkuvaiheessa pohdin, miten lasten läsnäolon voisi yhdistää siten, että se tukisi äitien osallistumista. Pilotoinnissa ilmeni haasteita, jotka liittyivät ajan, aktiviteettien ja osallistujamäärän arviointiin. Aktiiviteetteihin meni aikaa vähemmän kuin mitä oli arvioitu ja osallistujamäärät olivat pienempiä. Ryhmissä tärkeää on väljyys aktiviteettien välillä ja tauotus, mutta siitä huolimatta aktiviteettien kesto oli lyhyempi kuin mitä olin arvioinut. Tämän seurauksena aikaa jäi yli, mutta onneksi löytyi vaihtoehtoja tekemistä, kuten korujen tekemistä, maalausta ja vapaata keskustelua.

Pilotoinnin aikana sain lisää oppeja siitä, miten eri haasteisiin voi reagoida ja kuinka tärkeää on ottaa varasuunnitelmat mukaan toimintaan. Käytännössä tämä opetti minulle sen, miten tärkeää on varautua ylimääräisellä tekemisellä tämän tyylisessä ryhmätoiminnassa. Jatkoa ajatellen laadin itselleni ohjauksiin helposti sovellettavat varasuunnitelmat, jossa on yksinkertaisia aktiviteetteja, joita voi ottaa käyttöön ilman sen kummempia välineitä.

Osallistujamäärien vähyden vuoksi kaikki aktiviteetit eivät onnistuneet suunnitelman mukaisesti, ja se vaikeuttaa sen arvioimista, kuinka hyvin toimintamalli voisi toimia jatkossa ryhmässä. Pieni osallistujamäärä ei anna riittävästi tietoa siitä, miten aktiviteetit voisivat toimia jatkossa isommassa ryhmässä ja kuinka luotseja voisi ohjata tilanteessa, jossa lapsille ei ole

erillistä ohjattua toimintaa. Käytännön toteutus opetti, että tärkeintä suunnittelussa on aktiiviteettien monipuolisuus, joustavuus ja vaihtoehtoinen tekeminen, jos alun perin suunniteltu aktiviteetti ei innosta osallistujia. Samalla opin, että pilotointi ei ole lopputulos, vaan osa prosessia. Tärkeää on dokumentoida ja huomata ne asiat, mitkä eivät ole olleet toimivia, sillä niiden kautta voidaan saada jatkossa parempia tuloksia.

Toiminnan mukauttaminen eri tilanteissa ja ryhmien tarpeista nousevien tietojen käyttö ohjauksen suunnittelussa ovat tärkeitä taitoja missä vain. Pilotoinnin aikana huomasin, että opettavaiset pelit eivät osallistaneet lapsia toivotulla tavalla. Jatkossa ryhmissä voisi hyödyntää toiminnallisempia leikkejä tai askartelutoimintaa, joiden avulla äidit oppivat suomen kieltä vuorovaihtuksessa muiden osallistujien kanssa. Tärkeää on myös huomioida, että vaikka pilotoinnin aikana lapset eivät aina osallistuneet suunniteltuihin aktiviteetteihin, samassa tilassa oleminen tuntui rauhoittavan ryhmää. Lasten omat leikit eivät tässä tilanteessa häirinneet äitien oppimista, ja tällainen yhdessäolo voisi olla hyödyllinen jatkossa. Tämä havainto kertoo sen, että toiminnan ei tarvitse aina olla ohjattua jokaiselle ollakseen ryhmän kannalta toimivaa.

Koko prosessin aikana olen huomannut, että oma asiantuntijuuteni on kasvanut erityisesti käytännönläheisen suunnittelun, ongelmanratkaisun ja ohjaamisen kautta. Olen oppinut arvioimaan toimintaa joustavasti, mukautumaan ryhmän tarpeisiin ja tarvittaessa muuttamaan suunnitelmia sekä tekemään nopeita ratkaisuja muuttuvissa tilanteissa. Perhelähtöinen ohjaus vaatii ohjaajalta herkkyyttä ja kykyä mukautua sekä valmiutta oppia jokaisesta tilanteesta.

7.2 Tulosten jalkauttaminen, hyödynnettävyys ja tilaajan palaute

Kehittämistyön aikana kerätty tieto ja käytännössä opitut asiat ovat vahvistaneet ajatustani siitä, että perhelähtöinen työote ei ole koskaan valmis vaan se kehittyy jatkuvasti ja tilannelähtöisesti. Prosessi vaatii aikaa ja jatkuvuutta, jotta se voisi olla valmis käyttöönottoon. Tämän opinnäytetyön aikana ehdin vain pilotoimaan tätä toimintaa ryhmissä, jolloin se on vielä uusi sekä luotseille että osallistujille. Seuraavaksi käsittelen tilaajan palautteen opinnäytetyöstä ja kerron sen jalkauttamisesta ja hyödynnettävyydestä jatkossa.

Tilaajan mukaan opinnäytetyö vastasi täysin hankkeen tarpeita ja odotuksia. Työstä saatava hyöty on konkreettinen sekä ryhmissä toimiville luotseille että osallistuvilla äideillä. Työ on tarjonnut käytännön esimerkkejä siitä, millaista yhteinen oppiminen perhelähtöisessä toiminnassa

nassa voi olla, ja se tukee uudenlaisen toimintamallin käyttöönottoa. Opinnäytetyö sisälsi käytännön harjoittelua, ideapankin sekä kehittämisehdotuksia, jotka tarjoavat arvokasta suuntaa toiminnan jatkokehitykselle. Tilaajan mukaan työ auttaa asemoimaan Kotiäitiluotsi-hankkeen toimintaa suhteessa muihin kotoutumisen tukimuotoihin ja ohjaa kehittämään toimintaa äitien toiveet ja luotsien osaaminen huomioiden.

Itse opinnäytetyön oppeja tullaan jakamaan myös muille kotoutumistyötä tekeville hankkeille ja ammattilaisille. Näitä esitellään keväällä 2025 kahdessa Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen (ELY) järjestämässä valtakunnallisessa tilaisuudessa, joissa osallistujina on useita satoja kotoutumisen asiantuntijoita. Näissä tapahtumissa opinnäytetyötä tullaan hyödyntämään Kotiäitiluotsi-hankkeen toiminnan tarpeellisuuden ja vaikuttavuuden perusteluna.

Hankkeen toimintaa ajatellen ideapankki ja pilotoitu toimintamalli ovat tarpeellisia työkaluja jatkoa ajatellen. Ideapankin avulla voidaan tukea nykyisiä ryhmätoimintoja ja helpottaa tulevien ryhmäkertojen suunnittelua valmiiden ideoiden kautta. Jatkossa ideapankki on luotsien vapaassa käytössä, ja he voivat hyödyntää sitä suunnitellessaan ja toteuttaessaan ryhmäkertoja. Ideapankissa on koottu yhteen monipuolisesti erilaisia materiaaleja ja menetelmäehdotuksia, joiden aiheet ovat nousseet ryhmissä tärkeiksi. Se voisi toimia myös työkaluna uusien ryhmien käynnistämässä, sillä se antaa ideoita yhdessä tekemiseen jo ryhmän alusta alkaen. Näin ryhmä voisi aloittaa täysin ilman tarvetta erilliselle lasten ohjaukselle, kun ryhmän toimintatapa on alusta asti sama.

Laajemmin kehitettyä toimintamallia ja kehitettyä ideapankkia voisi hyödyntää maahanmuuttajatyön ja perhetoiminnan parissa toimivien verkostojen kanssa. Perhelähtöinen toimintamalli on hyödyllinen, kun etsitään konkreettisia keinoja tukea kotoutumista arjen tasolla. Tulokset tarjoavat käytännönläheistä tietoa siitä, miten ryhmätoiminnassa voidaan huomioida sekä lasten että vanhemman tarpeet samanaikaisesti.

Työ kytkeytyy laajemmin yhteiskunnalliseen keskusteluun kotoutumisen haasteista, erityisesti kotiäitien osalta, jotka jäävät helposti palveluiden ulkopuolelle. Tavoittaminen ja tukeminen osaksi yhteiskuntaa on tärkeää, ja perhelähtöinen näkökulma voisi olla hyödyllinen ja tuoda uusia ideoita palveluiden saavutettavuuden kehittämiseen. Tulosten jakaminen voisi lisätä ymmärrystä siitä, kuinka tärkeää on sovittaa palvelut osallistujien elämäntilanteisiin ja arkeen.

LÄHTEET

Alitolppa-Niitamo & Säävälä 2013. Johdattelua kirjan teemoihin. Teoksessa Olemme muuttaneet – ja kotoudumme. Maahan muuttaneen kohtaaminen ammatillisessa työssä. Viitattu 13.2.2025. https://www.vaestoliitto.fi/uploads/2020/11/e38fea1b-olemme-muuttaneet-ja-kotoudumme_ilmankantta.pdf

Alitolppa-Niitamo, Söderling & Fågel (toim.). Johdanto. Teoksessa Olemme muuttaneet – ja kotoudumme. Näkökulmia maahanmuuttoon, perheiden kotoutumiseen ja ammatillisen työn käytäntöihin. Viitattu 14.2.2025 [Olemmemuuttaneet.indb](#)

Anis, Merja 2013. Sosiaalityö ja maahanmuuttajat. Teoksessa Olemme muuttaneet – ja kotoudumme. Maahan muuttaneen kohtaaminen ammatillisessa työssä. [e38fea1b-olemme-muuttaneet-ja-kotoudumme_ilmankantta.pdf](#)

Anita Saarinen-Kauppinen & Anna Puusniekka. 2006. KvaliMOTV – Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. Viitattu 28.02.2025 https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_3_2.html

Bandura, Albert 2023. Social learning theory. Wiley. Viitattu 11.03.2025

Bruun, Anna 2025. Valtion kotoutumisen edistämishjelma 2024–2027, 9–23. Valtioneuvoston periaatepäätös. Viitattu 13.2.2025 [Valtion kotoutumisen edistämishjelma 2024–2027. Valtioneuvoston periaatepäätös](#)

Cherry, Kendra 2023. A Comprehensive Guide to the Bronfenbrenner Ecological Model. Viitattu 17.02.2025 [A Comprehensive Guide to the Bronfenbrenner Ecological Model](#)

Crossman, Ashley, 2024. Understanding Primary and Secondary Groups in Sociology. ThoughtCo. Viitattu 26.02.2025 [Primary Groups and Secondary Groups in Sociology](#)

Elo, Satu & Kajula, Outi & Kääriäinen, Maria & Tohmola, Anniina 2022. Hoitotiede, 34 (4), 215–225. Laadullisen sisällönanalyysin vaiheet ja eteneminen. Viitattu 05.03.2025. <https://oulu.repo.oulu.fi/handle/10024/47650>

Heikkilä-Daskalopoulos, Sanna 2008. Lastensuojelun Keskusliitto. Maahanmuuttajataustaiset lapset ja perheet palvelujärjestelmässä – asiantuntijoiden näkökulmia. Viitattu 4.5.2025

https://www.lskl.fi/wp-content/uploads/Maahanmuuttajataustaiset_lapset_ja_perheet_palvelu-jarjestelmassa_-_asiantuntijoiden_nakokulmia.pdf

Humanistinen Ammattikorkeakoulu 2025. Hankkeet. Kotiäitiluotsi. Viitattu 2.5.2025. <https://www.humak.fi/hankkeet/kotiaitiluotsi/>

Kallinen, Timo & Kinnunen, Taina 2021. Etnografia. Teoksessa Jaana Vuori (toim.). Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. Viitattu 05.03.2025 [Laadullinen sisällönanalyysi - Tietoaarkisto](#)

Kotiäitiluotsi. Kotiäitiluotsi-hanke. Humanistinen Ammattikorkeakoulu. Viitattu 2.5.2025 <https://kotiaitiluotsi.humak.fi/>

Laki kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta (17.6.2011/746). Finlex. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110746>

Laki kotoutumisen edistämisestä (681/2023). Finlex. Viitattu 13.2.2025 <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2023/20230681>

Maahanmuuttovirasto 2024. Maahanmuuton tunnusluvut 2023. Viitattu 11.2.2025 https://emn.fi/wp-content/uploads/EMN_maahanmuuton-tunnusluvut_2023.pdf

Muotio, Leena 2022. Teemahaastattelu tutkimusmenetelmänä. muotoilu.info. <https://www.muotoilu.info/index.php/tutkiva-muotoilu/menetelmat/teemahaastattelu-tutkimusmenetelmana/>

Opetus- ja kulttuuriministeriö. Maahanmuuttajien kotoutuminen. Viitattu 4.5.2025. <https://okm.fi/maahanmuuttajat-ja-kotoutuminen>

Pennola, Tiuku 2020. Ensi- ja turvakotien liitto. Maahanmuuttajataustaiset vauvaperheet. Vauvatyön käsikirja, Vauvatyötä haastavissa perhetilanteissa. Viitattu 4.5.2025 https://issuu.com/ensi-jaturvakotienliitto/docs/etl_vauvatyo-kasikirja_2020/76

Suomen Demokratian Pioneerien Liitto ry. Pinskupakki. Erilaiset ryhmät. Viitattu 26.02.2025 [Erilaiset ryhmät | Pinskupakki](#)

Ramadan, Farid 2021. Kuntoutussäätiö. Opas maahanmuuttotyön tueksi. Viitattu 14.2.2025. https://julkaisut.kuntoutussaatio.fi/wp-content/uploads/Maahanmuuttotyön_opas_web.pdf

Rantala, Anja 2002. Perhekeskeisyys – puhetta vai todellisuutta? Työntekijöiden käsitykset yhteistyöstä erityistä tukea tarvitsevan perheen kanssa. Viitattu 18.02.2025 [Saatuviitteen tiedot: Perhekeskeisyys - puhetta vai todellisuutta? : työntekijöiden käsitykset yhteistyöstä erityistä tukea tarvitsevan lapsen perheen kanssa :: JYX](#)

Rantala, A, & Uotinen, S (2021). Lapsiperheiden arjen vahvuudet varhaiskasvatuksen erityisopettajien näkökulmasta. *Kuntoutus*, 44 (1), 37–42. <https://doi.org/10.37451/kuntoutus.103340>

Rasilainen, Lilli 2018. Monikulttuurisuuden kohtaaminen kansalaisopistoissa – koulutusmateriaali 2018. Viitattu 14.2.2025 [Monikulttuurisuuden kohtaaminen kansalaisopistoissa -koulutusmateriaali 2018](#)

Sabater, Valeria 2022. Mielen ihmeet. *Psykologia*. Mallioppiminen: Albert Banduran mielenkiintoinen teoria. Viitattu 11.03.2025 <https://mielenihmeet.fi/mallioppiminen-albert-banduran-mielenkiintoinen-teoria/>

Salomão, Angélica 08.02.2023. Induktiivinen vs deduktiivinen tutkimus: Deduktiivinen tutkimus: kaksi lähestymistapaa aineiston analysointiin. Viitattu 28.02.2025 <https://mindthegraph.com/blog/fi/induktiivinen-vs-deduktiivinen-tutkimus/>

Schubert, 2013. Kotoutumisen psykologiaa. Teoksessa *Olemme muuttaneet – ja kotoudumme. Maahan muuttaneen kohtaaminen ammatillisessa työssä*. Viitattu 13.2.2025 https://www.vaestoliitto.fi/uploads/2020/11/e38fe1b-olemme-muuttaneet-ja-kotoudumme_ilmankantta.pdf

Sprouts 2021. Bronfenbrenner’s Ecological Systems: 5 Forces Impacting Our Lives. [Bronfenbrenner's Ecological Systems: 5 Forces Impacting Our Lives](#)

Suomen Mielenterveys ry 2.3.2023. Eri kieli- ja kulttuuritaustaisten kanssa työskenteleminen. Viitattu 4.5.2025. <https://mieli.fi/materiaalit-ja-koulutukset/tietoa-mielenterveyden-vahvistamisesta/maahanmuuttaneet/eri-kieli-ja-kulttuuritaustaisten-kanssa-tyoskenteleminen/>

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2024. Maahanmuutto ja kulttuurinen moninaisuus. Kotoutuminen. Viitattu 4.5.2025 <https://thl.fi/aiheet/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/kotoutuminen-ja-osallisuus/kotoutuminen>

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 11.7.2024. Maahanmuutto ja kulttuurinen moninaisuus. Kulttuurisensitiivinen työote. Viitattu 4.5.2025 <https://thl.fi/aiheet/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/tyon-tueksi/hyvia-kaytantoja/kulttuurisensitiivinen-tyoote>

Tieteen termipankki. Mallioppiminen. <https://tieteentermipankki.fi/wiki/Kasvatustieteet:mallioppiminen>

Tilastokeskus 25.1.2024. Väestön ennakkotilasto 2023. Maahanmuuttojen määrä ennätysuuri Suomessa vuonna 2023. Viitattu 13.2.2025 <https://stat.fi/julkaisu/clmixlq2e5fnt0bw60d412t7g>

Työ- ja elinkeinoministeriö. Perhelähtöisen kotoutumisen hyvät käytännöt. Viitattu 4.5.2025 <https://kotoutuminen.fi/perhelahtoinen-kotoutuminen>

Työ- ja elinkeinoministeriö. Kotoutuminen.fi. Edistetään kotoutumista tukemalla perheitä. Viitattu 4.5.2025 <https://kotoutuminen.fi/tuetaan-perheitä>

Työ- ja elinkeinoministeriö. Kotoutumisen kokonaiskatsaus 2023. Näkökulmana väestösuhteet. Viitattu 13.2.2023 https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/165441/TEM_oppaat_1_2024_Kotoutumisen_kokonaiskatsaus_2023.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Ulkomaalaislaki (30.4.2004/301). Finlex. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2004/20040301>

Kehitysvammaliitto ry. Vernerinet 30.05.2023. Perhelähtöinen asiakastyö. Viitattu 17.2.2025. [Perhelähtöinen asiakastyö | vernerinet](https://www.verneri.net/perhelahtoinen-asiakastyo)

Violainen, Pauliina 23.3.2023. Maahanmuuttajien integroituminen suomalaiseen yhteiskuntaan. Viitattu 18.02.2025 [Maahanmuuttajien integroituminen suomalaiseen yhteiskuntaan - Laurea Showcase](https://www.laurea.fi/showcase/maahanmuuttajien-integroituinen-suomalaiseen-yhteiskuntaan)

Väestöliitto 2024. Mitä kotoutumisella tarkoitetaan? Viitattu 18.02.2025 <https://www.vaestoliitto.fi/maahanmuuttajat/kotoutuminen/mita-kotoutumisella-tarkoitetaan/>

Väestöliitto. Monet kulttuurit. <https://www.vaestoliitto.fi/ammattilaiset/lasten-kehotunnekasvatus/ymparisto/monet-kulttuurit/>

Väestöliitto. Perhe ja kotoutuminen 2024. Viitattu 17.04.2025 <https://www.vaestoliitto.fi/maahanmuuttajat/kotoutuminen/perhe-ja-kotoutuminen/>

Väestön ennakkotilasto. Tiedote 23.1.2025. Kuolleisuus vähentynyt vuonna 2024 selvästi koronavuosista. <https://stat.fi/julkaisu/cm0njmwfzjbik07w2ll48li7f>

Väestön ennakkotilasto. Tiedote 25.1.2024. Maahanmuuttojen määrä ennätysuuri Suomessa vuonna 2023. <https://stat.fi/julkaisu/clmixlq2e5fnt0bw60d4l2t7g>

LIITTEET

Liite 1. Haastattelurunko

Teemahaastattelu

1. Taustatiedot

a. Millaiselle ryhmälle toimit luotsina tällä hetkellä?

2. Ryhmätoiminnan nykytila

a. Millaisia teemoja ja sisältöjä käsittelette ryhmässä?

b. Mitkä asiat ovat äideille tärkeitä?

c. Millaisia haasteita olet havainnut ryhmässäsi?

d. Mitä tarpeita olet havainnut ryhmässäsi?

e. Miten lasten mukanaolo on vaikuttanut ryhmän toimintaan?

i. Mitä haasteita se on tuonut ryhmään?

ii. Mitä hyötyjä se on tuonut ryhmään?

3. Toimintamallin kehittäminen ja luotsien toiveet

Toimintamalli tarkoittaa tapaa, jolla jokin asia tehdään tai järjestetään. Tässä tapauksessa se tarkoittaa, että kokeillaan erilaisia tapoja järjestää ryhmätoimintaa myös silloin, kun lastenohjausta ei ole.

a. Mitä ajatuksia sinulla on mallista, jossa äidit ja lapset osallistuvat toimintaan yhdessä?

b. Onko jotain kulttuurillisia tai kielellisiä seikkoja, jotka tulisi huomioida mallia kehittäessä?

c. Millaisia elementtejä toivoisit perhelähtöiseen toimintamalliin? (esim. Yhteiset harjoitteet, pelit, teemat)

d. Miltä ihanteellinen ryhmätapaaminen näyttäisi sinun näkökulmastasi?

4. Lopetuskysymykset

a. Onko jotain muuta, mitä haluaisit tuoda esiin tässä vaiheessa?

b. Onko sinulla toiveita tai ideoita, joita haluaisit tuoda esiin?

Liite 2. Haastattelurunko uuden ryhmän entisille työntekijöille

1. Taustatiedot

- a. Millainen ryhmä oli kyseessä?
- b. Miten kuvailisit ryhmän ilmapiiriä?

2. Ryhmätoiminnan nykytila

- a. Millaisia teemoja ja sisältöjä ryhmässä käsiteltiin?
- b. Mitkä asiat koit äideille erityisen tärkeiksi ryhmätoiminnassa?
- c. Millaisia haasteita kohtasit ryhmän toiminnassa?
- d. Millaisia tarpeita huomasit ryhmän osallistujilla?

3. Lasten mukanaolo ryhmässä

- a. Miten lasten mukanaolo vaikutti ryhmän toimintaan?
- b. Millaisia haasteita lasten mukanaolo toi ryhmään?
- c. Mitä hyötyjä lasten mukanaolo toi ryhmään?

4. Toimintamallin kehittämisen näkökulma

- a. Millaisia ajatuksia sinulla on toimintamallista, jossa äidit ja lapset osallistuvat yhdessä samaan aktiviteettiin?
- b. Koetko, että tällainen malli voisi olla tarpeellinen Halisten ryhmässä jatkossa?
- c. Millaiset aktiviteetit voisivat toimia Halisten ryhmässä?
- d. Onko jotain kulttuurillisia tai kielellisiä seikkoja, joita suunnittelussa tulisi ottaa huomioon?

5. Lopetuskysymykset

- a. Onko jotain muuta, mitä haluaisit tuoda esille?
- b. Onko toiveita tai ideoita, joita haluaisit jakaa tämän toimintamallin kehittämiseen liittyen?

Liite 3. Havainnointisuunnitelma

Havainnointisuunnitelma

1. Tavoite
 - a. kerätä tietoa siitä, miten äidit ja lapset osallistuvat ryhmätoimintaan, millaisia aktiiviteetteja käytetään ja miten toimintaa voisi kehittää
 - b. nähdä toiminta käytännössä ja tutkia, miten haastattelusta saatu tieto täsmää ryhmäkertaan
 - c. kerätä uutta tietoa
2. Havainnointimenetelmä
 - a. Passiivinen osallistuva havainnointi
3. Dokumentointi
 - a. havainnot kirjataan systemaattisesti ja niitä analysoidaan teemoittain
 - b. kirjaamisen apuna ennalta määrätyt kategoriat:
 - i. Osallistuminen
 - ii. Vuorovaikutus
 - iii. Aktiviteettien toimivuus
 - iv. Osallistumista tukevat ja estävät tekijät
 - v. Kehittämistarpeet ja -mahdollisuudet
4. Havainnointikohteet ja -kysymykset
 - a. Osallistuminen: kuinka äidit ja lapset osallistuvat nykyhetkellä?
 - b. Ryhmädynamiikka: miten vuorovaikutus toimii?
 - c. Aktiviteettien toimivuus: millaiset toiminnot kiinnostavat ja sitouttavat osallistujia?
 - d. Vuorovaikutus: miten äidit ja lapset kommunikoivat keskenään ja ryhmän muiden jäsenten kanssa?

- e. Osallistumista tukevat ja estävät tekijät
 - f. Kehittämistarpeet
5. Eettiset periaatteet
- a. Havainnointi toteutetaan eettisesti kestäväällä tavalla: osallistujien yksityisyys ja hyvinvointi ovat ensisijaisia. Osallistujilta pyydetään suostumus havainnointiin, ja kaikki kerätty tieto käsitellään luottamuksellisesti. Tulokset raportoidaan anonymisoidusti.
6. Johtopäätökset

Liite 4 Ideapankki

Aktiviteetti	Kuvaus
Muistipeli	Tulostettavia muistipelikortteja eri aihepiireistä, kuten hedelmät, kodin esineet, kuluneuvot, vihannekset, ruoka, värit ja vaatteet. Jokaisesta aiheesta löytyy sanastoon liittyviä kuvia, joita voi käyttää parien etsimiseen muistipelin mukaisesti. Pelin avulla voi harjoitella suomen kielen sanastoa visuaalisesti. Sopii hyvin sekä äideille että lapsille yhteiseen tekemiseen.
Kahoot	Kokoelma linkkejä valmiisiin Kahoot-peleihin, joiden aiheena on suomen kielen opiskelu. Pelit sisältävät erilaisia kysymyksiä esimerkiksi sanastoon, kielioppiin ja arkielämän tilanteisiin. Mukana myös ryhmälle räätälöityjä visoja, joissa on huomioitu suomen kielen taitotaso sekä ryhmässä käsiteltävät teemat. Visat sopivat yhteiseen tekemiseen ja oppimiseen hausalla ja osallistavalla tavalla.
Luontoteema, Kielipuu-materiaali	Tulostettava materiaali suomen kielen opiskeluun luontoteeman kautta. Harjoitukset liittyvät Suomen luontoon, kasveihin ja eläimiin, ja ne tukevat sanaston oppimista sekä visuaalisin että toiminnallisien menetelmin. Materiaalissa on erilaisia tehtäviä, ja se sopii sekä yhteiseen työskentelyyn että itsenäiseen harjoitteluun. Materiaalista on kerätty ryhmään sopivat harjoitteet alla olevasta linkistä.

	https://www.kielipuu-materiaali.fi/
Kuvakollaasi	Toimintaidea, jossa ryhmä tekee yhdessä ison kuvakollaasin (mindmap). Kollaasi rakentuu tietyn teeman ympärille, ja ryhmän ohjaaja voi valita tämän teeman osallistujien toiveiden pohjalta. Osallistujat leikkaavat ja liimaavat teemaan liittyviä kuvia lehdistä ja/tai tulosteista kuvakollaasiin. Tehtävä tukee suomen kielen oppimista yhteisen tekemisen kautta.
Yhdessä pelattavat nettipelit	Kokoelma linkkejä verkossa pelattaviin opettavaisiin peleihin, jotka soveltuvat suomen kielen oppimiseen. Mukana on lyhyet kuvaukset jokaisesta pelistä ja niiden sisällöstä. Pelit tukevat sanaston, tunnesanojen ja vuorovaikutustaitojen harjoittelua. Alapuolella linkkejä kyseisiin peleihin. https://www.oppijailo.fi/lapsille-nuorille https://wordwall.net/fi-fi/community/suomen-kielen https://www.magis.fi/ https://tunneetsivat3.oph.oodles.fi/
Lautapeli, noppapeli	Tulostettava peli, joka sisältää kaksi eritasoista pelilautaa, pelikortit ja ohjeet pelaamiseen. Toinen lauta soveltuu suomen kielen alkeita opetteleville ja toinen pelaajille, joilla on sujuvampi kielitaito. Tehtävät liittyvät sa-

	nastoon, arjen tilanteisiin ja keskustelun harjoitteluun. Peli soveltuu hyvin ryhmäpelaimiseen.
Suomen kielen harjoituksia	Tulostettava materiaalikokoelma, joka sisältää helppoja suomen kielen opiskeluun liittyviä tehtäviä. Harjoitukset sopivat alkeistasonlla oleville ja ne tukevat sanaston, lukemisen ja kirjoittamisen harjoittelua visuaalisin ja toiminnallisoin menetelmin. Materiaalit ovat peräisin Suomen Kielipolku- sivuston materiaalipankista. <u>Materiaalipankki - Suomen Kielipolku SLI ry</u>
Tunnetaidot	Materiaali sisältää erilaisia harjoituksia, jotka tukevat sekä tunnetaitojen kehittymistä että suomen kielen oppimista. Harjoitukset ovat visuaalisia, toiminnallisia ja helposti sovellettavia eri ikä- ja kielitasoille. Mukana on tulostettava tunnekirppu, Oppi & Ilon tulostettava tunnepeli, Tunnetaito- ja kaveritaitopelejä sekä kuvitettuja tunnekortteja.
Unelmat	Sisältää ohjeet kahteen unelma-aiheiseen aktiviteettiin, jotka tukevat suomen kielen harjoittelua ja luovat yhteistä keskustelua tulevaisuudesta. Sisältää seuraavat harjoitukset: Unelmamaalaus ja Unelmakartta.